

ОРГАНІЗАЦІЯ
ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ
УКРАЇНА

ПРЯМУЄМО
РАЗОМ

Харківський інститут соціальних досліджень
Програма розвитку ООН в Україні

ОЦІНКА ІНСТИТУЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ГОЛОВНОГО УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Харків – Сєвєродонецьк
2020

Ця публікація була підготовлена в межах Програми ООН із відновлення та розбудови миру за фінансової підтримки Європейського Союзу. Думки, зауваження, висновки або рекомендації, викладені в цьому документі, належать авторам і не обов'язково відображають погляди Програми та Європейського Союзу.

Програму ООН із відновлення та розбудови миру реалізують чотири агентства ООН: Програма розвитку ООН (ПРООН), Структура ООН з питань гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок (ООН Жінки), Фонд ООН у галузі народонаселення (UNFPA) і Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (ФАО).

Програму підтримують дванадцять міжнародних партнерів: Європейський Союз (ЄС), Європейський інвестиційний банк (ЄІБ), а також уряди Великої Британії, Данії, Канади, Нідерландів, Німеччини, Норвегії, Польщі, Швейцарії, Швеції та Японії.

Авторський колектив: **Денис Кобзін, Андрій Черноусов**

Висловлюємо щирю подяку Головному управлінню Національної поліції в Луганській області та особисто Сергію Колеснику, Дмитру Авдієнко та Ірині Ломковій за допомогу у проведенні дослідницького етапу оцінки.

Д. Кобзін, А. Черноусов. Оцінка інституційної спроможності Головного управління Національної поліції в Луганській області — Харків, Харківський інститут соціальних досліджень (ХІСД). — 2020 — с. 49

Звіт містить результати оцінювання інституційної спроможності ГУ НП в Луганській області, включно з дослідженням організації роботи, кадрового потенціалу, взаємодії з населенням, матеріально-технічного забезпечення та інших показників. Також наведено висновки та рекомендації з поліпшення роботи поліції в області.

З публікацією буде цікаво ознайомитися працівникам правоохоронних органів, представникам місцевої влади, міжнародних та національних громадських організацій, також усім, кого цікавить тема безпеки громад та участі населення у підтриманні правопорядку в Україні.

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

АТО — антитерористична операція

ВнП — відділення поліції

ВП — відділ поліції

ГРПП — група реагування патрульної поліції

ГУ НП — Головне управління Національної поліції

ДООЗОР — Департамент організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування

ДОП — дільничний офіцер поліції

ДТП — дорожньо-транспортна пригода

ЄО — журнал єдиного обліку заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події

ІПНП — Інформаційний портал Національної поліції

КМЄС (EUAM) — Консультативна місія Європейського Союзу в Україні

КМУ — Кабінет Міністрів України

КОРД — корпус оперативно-раптової дії

КПК — Кримінальний процесуальний кодекс України

КУпАП — Кодекс України про адміністративні правопорушення

МВС — Міністерство внутрішніх справ

МОЗ — Міністерство охорони здоров'я

МОМ — Міжнародна організація з міграції

НГО — неприбуткова громадська організація

НДЕКЦ — науково-дослідний експертно-криміналістичний центр

НПУ — Національна поліція України

ОБСЄ (OSCE) — Організація з безпеки та співробітництва в Європі

ОВЦА — обласна військово-цивільна адміністрація

ООС — операція Об'єднаних сил

ОСББ — об'єднання співвласників багатоквартирного будинку

ОТГ — об'єднана територіальна громада

ПДР — правила дорожнього руху

ПММ — паливно-мастильні матеріали

ПОГ — поліцейський офіцер громади

ПП — патрульна поліція

ПРООН (UNDP) — Програма розвитку ООН

РПОП — рота поліції особового призначення

СЖО — складні життєві обставини

СОГ — слідчо-оперативна група

СРПП — служба реагування патрульної поліції

ТВП — територіальний відділ поліції

УАЗОР — Управління організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування

УПП — Управління патрульної поліції

«Цунамі» — програми управління нарядами (силами та засобами)

ІСІТАР — Міжнародна програма допомоги розвитку кримінальної юстиції посольства США

UASC — Об'єднаний аналітичний сервісний центр

UN Women (ООН Жінки) — структура ООН з питань гендерної рівності та розширення прав та можливостей жінок

UNFPA — Фонд народонаселення ООН

UNOPS — Управління ООН з обслуговування проєктів

ЗМІСТ

ВСТУП	7
МЕТОДОЛОГІЯ ОЦІНКИ	8
ВИСНОВКИ	9
РЕКОМЕНДАЦІЇ	11
СТРУКТУРА ТА ФУНКЦІЇ ГОЛОВНОГО УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ	12
ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ	18
КАДРОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПОЛІЦІЇ	21
НАВЧАЛЬНА ПІДГОТОВКА ПОЛІЦІЇ	23
МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІЦІЇ	28
МОТИВАЦІЯ ПЕРСОНАЛУ В ПОЛІЦІЇ	32
РЕАЛІЗАЦІЯ ПОЛІЦІЄЮ ФУНКЦІЙ ПАТРУЛЮВАННЯ ТА РЕАГУВАННЯ	33
ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ РЕАГУВАННЯ	33
КОЛ-ЦЕНТР «102»	36
РОБОТА ГРУП ШВИДКОГО РЕАГУВАННЯ ТА СЛІДЧО-ОПЕРАТИВНИХ ГРУП	40
РОБОТА ДІЛЬНИЧНИХ ІНСПЕКТОРІВ ПОЛІЦІЇ	47
КОМУНІКАЦІЯ ПОЛІЦІЇ З ГРОМАДЯНАМИ ТА ДЕРЖАВНИМИ ОРГАНАМИ, А ТАКОЖ ЇХНЕ ІНФОРМУВАННЯ	54
ВЗАЄМОДІЯ ПОЛІЦІЇ ТА НАСЕЛЕННЯ НА ЗАСАДАХ ПАРТНЕРСТВА	55

ВСТУП

Збройний конфлікт, що триває на Сході України, негативно впливає не тільки на безпеку громад, а й на соціальну згуртованість і подальші можливості розвитку територій. Саме тому вже протягом шести років уряд України, місцева влада разом із ПРООН та іншими організаціями та відомствами проводять фокусовану роботу з подолання наслідків конфлікту, розвитку місцевої спроможності, збільшення залучення громад до планування та реалізації ініціатив щодо подальшого розвитку, особливо в сфері безпеки. Кінцевою загальною метою цієї діяльності є відновлення ефективного врядування в Донецькій та Луганській областях, підвищення довіри до державних інститутів і поступове відновлення миру та порозуміння в регіоні.

Досягнення цих завдань потребує не тільки часу та ресурсів, але й, у першу чергу, вивчення та підтримки структурних змін у сферах місцевого самоврядування, освіти, здоров'я, розвитку інфраструктури та місцевого потенціалу до подолання різного роду викликів. Але створення безпечного середовища та розвиток сектору безпеки в цілому є основою для досягнення позитивних змін і планування розвитку територій у майбутньому, а досягнення безпеки неможливе без розвитку сучасних та спроможних сервісів, які надаються державними інститутами.

Саме тому цю оцінку було спрямовано на вивчення інституційної спроможності головних управлінь Національної поліції, головних управлінь Державної служби з надзвичайних ситуацій та управлінь патрульної поліції в Донецькій та Луганській областях, а також на можливості надавати сервіси для громад; на дослідження їх спроможності взаємодіяти з населенням та створювати рекомендації щодо подальшого розвитку сервісів, спрямованих на забезпечення безпеки у громадах.

МЕТОДОЛОГІЯ ОЦІНКИ

З метою проведення оцінки, було розроблено спеціальний оригінальний інструмент, питання якого ґрунтувалися на положеннях методології оцінки спроможності ПРООН (UNDP Capacity Assessment Methodology) та Інструменту з оцінки системи кримінальної юстиції, створеного управлінням ООН з боротьби з наркотиками та злочинністю (Criminal Justice Assessment Toolkit by the United Nations Office on Drugs and Crime), з урахуванням місцевих особливостей законодавства та системи управління державними органами.

Інформацію було отримано з відповідей на запити й зібрано в ході інтерв'ю з керівництвом поліції в Луганській області. Усього було проведено 37 глибинних інтерв'ю.

ВИСНОВКИ

- 1.** Попри те, що ведеться досить активна робота з громадами в Луганській області, діяльність поліції здійснюється за вкрай централізованою моделлю. Ключові пріоритети діяльності визначає Національна поліція, що з самого початку звужує можливості для взаємодії.
- 2.** Поліція в Луганській області досягла високого рівня взаємодії між ГУ НП і УПП, не обмежуючись спільною участю у загальній системі реагування та роботі мобільних груп протидії домашньому насильству, а й надаючи взаємну підтримку під час надзвичайних ситуацій, беручи участь у спільному плануванні, регулярному узгодженні планів дій та роботі на рейдах територією уздовж «лінії зіткнення».
- 3.** Поліція Луганської області регулярно звітує перед громадами та разом із громадськістю бере участь у реалізації багатьох ініціатив, спрямованих на поліпшення безпеки в регіоні. Це позитивно відбивається на рівні довіри та кількості звернень до поліції.
- 4.** Поліція Луганської області потребує докорінного оновлення роботи ситуаційного центру та системи регіонального відеонагляду. Фактично збір інформації про події відбувається за технологіями минулого сторіччя та додатково ускладнюється неможливістю здійснювати дзвінки зі стаціонарних телефонів з багатьох населених пунктів, малою кількістю відеокамер, нестачею каналів та обладнання для передачі та обробки даних.
- 5.** Поліція Луганської області досі відновлюється після подій 2014 року, коли через початок збройного конфлікту й втрату контролю над Луганськом було втрачено величезні ресурси й частину персоналу. Через вкрай централізовану систему фінансування та нестачу коштів, задоволення потреб відбувається дуже повільно. Крім того, існують встановлені державою обмеження щодо закупівель та витрат. Таким чином, поліція постійно шукає кошти на відновлення приміщень, ремонти, меблі, транспортні засоби, оргтехніку та персонал, і змушена виділяти їх із коштів, призначених на організацію повсякденної роботи. Для того, щоби здійснювати постійне патрулювання населених пунктів (особливо віддалених), існує необхідність у підвищенні лімітів пального та збільшенні кількості транспортних засобів; багато територіальних підрозділів потребують ремонту, меблів, оргтехніки.

- 6.** З огляду на те, що заробітна плата поліцейського не є конкурентною в регіоні, враховуючи дедалі більше навантаження, що виникає у зв'язку з некомплексом, а також постійну нестачу транспортних засобів та необхідність заощаджувати пального, зростатиме потреба в нових поліцейських станціях і в мобільних силах поліції, які могли би швидко переміщатися з одного населеного пункту до іншого. Деякі громади протягом року візьмуть участь у програмі «Поліцейський офіцер громади» та отримають поліцейського, який буде постійно працювати тільки в громаді.
- 7.** Поліція Луганської області вкладає значні ресурси в розвиток професійних навичок персоналу, регулярне проведення спеціальних курсів, які не охоплює стандартна система підготовки офіцерів. Серед найбільш затребуваних у майбутньому тренінгів для поліції, слід виділити тренінги медичної підготовки, навичок спілкування та деескалації конфлікту, ефективної комунікації з громадою.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- 1.** Слід розвивати проєкт «Поліцейський офіцер громади», який може стати першим кроком на шляху децентралізації поліцейських послуг та розвивати спроможність громад щодо створення умов та подальшого утримання свого поліцейського. Водночас слід провести роботу з нормативного забезпечення проєкту, бо відсутність таких нормативів ставить під загрозу подальший сталий розвиток проєкту.
- 2.** Враховуючи слабку взаємодію правоохоронних органів, варто підпорядкувати УПП ГУ НП, а начальника УПП зробити заступником начальника ГУ НП. У разі неможливості, необхідно регулярно проводити організаційну та тренінгову роботу, спрямовану на посилення співпраці управлінь поліції (ГУ НП та УПП) заради безпеки в регіоні – розвивати горизонтальні зв'язки, формувати нові різновиди взаємодії.
- 3.** Слід створювати нові можливості та стратегію, спрямовану на поступове залучення громадян до охорони громадського порядку, що дозволить у майбутньому перерозподілити частину завдань (наприклад, профілактика і інформування) на представників громад.
- 4.** Потрібен додатковий розвиток ситуаційного центру ГУ НП області. Збільшення кількості смартвідеокамер, потенціалу для обробки отриманих даних, систем передачі даних дозволить не тільки швидше реагувати на події і злочини, а й збирати інформацію, яка в подальшому може відіграти ключову роль під час розслідування злочинів, переслідування злочинців або визначення свідків. Необхідно поступово збільшувати потенціал ситуаційного центру за рахунок охоплення області відеокамерами, посилення потужності систем збору та обробки даних, навчання фахівців, створення сучасних каналів збору даних. У розвитку потенціалу центру слід приділяти більше уваги аналітичній складовій центру – підвищувати потенціал персоналу.
- 5.** Враховуючи, що не всі громади спроможні утримувати поліцейську станцію та свого офіцера, має сенс розвивати проєкти мобільних поліцейських станцій, особливо для роботи у віддалених районах і районах, наближених до «лінії зіткнення», що покращить доступ до поліції.
- 6.** Необхідно регулярно приділяти увагу тренінговій роботі із персоналом. Серед найбільш затребуваних курсів для поліції сьогодні залишаються курси з: домедичної допомоги; мінної безпеки та вибухонебезпечних предметів; тактики дій поліції; поводження зі зброєю, стрільби. Важливими також є навчання на пневматичному та страйкбольному озброєнні, ситуативні тренування.

СТРУКТУРА ТА ФУНКЦІЇ ГОЛОВНОГО УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

До складу Головного управління Національної поліції України в Луганській області входять 15 базових відділів та 5 відділень поліції:

1. Біловодський ВП;
2. Білокуракинський ВП;
3. Кремінський ВП;
4. Лисичанський ВП;
 - відділення поліції № 1;
 - Новодружеське відділення поліції;
5. Марківський ВП;
6. Міловський ВП;
7. Новоайдарський ВП;
 - відділення поліції № 1;
8. Новопсковський ВП;
9. Попаснянський ВП;
 - відділення поліції № 1;
10. Рубіжанський ВП;
11. Сватівський ВП;
12. Сєверодонецький ВП;
13. Станично-Луганський ВП;
 - Петропавлівське відділення поліції;
14. Старобільський ВП;
15. Троїцький ВП.

На місцевому рівні виконується повний обсяг поліцейських функцій. Фактично районний відділ поліції включає в себе представників всіх служб, які, своєю чергою, окрім виконання свої прямих функціональних обов'язків (наприклад,

спілкування з населенням, як у дільничного) залучаються до виконання інших робіт — патрулювання, чергування на блокпостах. З одного боку, це збільшує присутність поліції в районах та посилює профілактичну роботу, з іншого — зменшує її ефективність за основними функціональними обов'язками.

Громад, які негативно ставляться до поліції, або місць компактного проживання груп, які перебувають у конфлікті з поліцією, у Луганській області немає, однак у, наприклад, Станиці Луганській працівники поліції, які прибули у відрядження, мають проблеми з орендою житла: протягом 2014–2015 рр. представники різних військових та правоохоронних органів займали квартири та будинки, що значно підірвало довіру населення до людей в однострої.

Повноваження національної поліції у сфері забезпечення правопорядку регламентуються широким колом нормативних актів. Так, відповідно до ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію»¹ та Постанови Кабінету Міністрів України № 877 «Про затвердження Положення про Національну поліцію»², до основних та додаткових повноважень (завдань) поліції в сфері підтримання правопорядку та забезпечення безпеки дорожнього руху належать:

1. здійснення превентивної та профілактичної діяльності, спрямованої на запобігання вчиненню правопорушень.

Така діяльність регламентується наказом МВС № 575 від 07.07.2017 р. «Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні»³. Основним завданням взаємодії є «запобігання кримінальним правопорушенням, їх виявлення та розслідування, притягнення до встановленої законодавством відповідальності осіб, які їх учинили, відшкодування завданої кримінальними правопорушеннями шкоди, відновлення порушених прав та інтересів фізичних і юридичних осіб, а також належне і вчасне реагування на повідомлення про правопорушення, які містять ознаки злочину»;

2. виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вжиття у межах своєї компетенції заходів для їх усунення;

3. вжиття заходів з метою виявлення кримінальних, адміністративних правопорушень; припинення виявлених кримінальних та адміністративних правопорушень.

Основою адміністративної практики поліції є Кодекс України про адміністративні правопорушення⁴, який визначає основи адміністративної процедури (склад адміністративного правопорушення, строки, права та обов'язки учасників провадження), повноваження поліції, адміністративні заходи та стягнення за скоєння адміністративних правопорушень. Поліція у своїй діяльності також керується нормами наказу МВС України № 1376 від 06.11.2015 р. «Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції»⁵. Інструкція встановлює порядок оформлення в органах Національної поліції України, у тому числі в їхніх структурних (відокремлених) підрозділах, матеріалів про адміністративні правопорушення, порядок розгляду справ про адміністративні правопорушення, а також визначає порядок

1 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>

2 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-%D0%BF>

3 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17/sp:wide>

4 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>

5 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1496-15#n18>

контролю за дотриманням законодавства під час оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення (крім правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху);

- 4. вжиття заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення кримінального, адміністративного правопорушення;**
- 5. здійснення своєчасного реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події;**
- 6. у випадках, визначених законом, здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення, прийняття рішень про застосування адміністративних стягнень та забезпечення їх виконання;**
- 7. вжиття заходів з метою забезпечення публічної безпеки і порядку на вулицях, площах, у парках, скверах, на стадіонах, вокзалах, в аеропортах, морських та річкових портах, інших публічних місцях;**
- 8. регулювання дорожнього руху та здійснення контролю за дотриманням Правил дорожнього руху його учасниками та за правомірністю експлуатації транспортних засобів на вулично-дорожній мережі.**

Закон України «Про дорожній рух» визначає правові та соціальні основи дорожнього руху з метою захисту життя та здоров'я громадян, створення безпечних і комфортних умов для учасників руху та охорони навколишнього природного середовища.⁶ Постанова Кабінету Міністрів України № 1306 від 10.10.2001 р. «Про Правила дорожнього руху» відповідно до Закону України «Про дорожній рух» встановлює єдиний порядок дорожнього руху на всій території України. Інші нормативні акти, що стосуються особливостей дорожнього руху (перевезення спеціальних вантажів, експлуатація транспортних засобів окремих видів, рух на закритій території тощо), повинні ґрунтуватися на її вимогах.

Окрім Закону України «Про дорожній рух», існує низка підзаконних нормативних актів, які регламентують діяльність груп реагування патрульної поліції (ГРПП) під час виконання обов'язків з забезпечення безпеки дорожнього руху та профілактики (припинення) адміністративних правопорушень, пов'язаних з порушенням Правил дорожнього руху.

Так, Постанова КМУ № 1102 від 17.12.2008 р. «Про затвердження Порядку тимчасового затримання та зберігання транспортних засобів на спеціальних майданчиках і стоянках», визначає порядок тимчасового затримання транспортного засобу, який проводиться поліцейським у разі наявності в нього підстав вважати, що водієм вчинено порушення, передбачені ч. 1–4, 6,7 ст. 121, ч. 3–5 ст. 122 (у частині порушення правил зупинки, стоянки, що створюють перешкоди дорожньому руху або загрозу безпеці руху, порушення правил зупинки чи стоянки на місцях, що позначені відповідними дорожніми знаками або дорожньою розміткою, на яких дозволено зупинку чи стоянку лише транспортних засобів, якими керують водії з інвалідністю або водії, які перевозять осіб з інвалідністю), ст. 122, 124, 126, ч. 1–4 ст. 130, ст. 132, 206 Кодексу України про адміністративні правопорушення⁷.

Постанова КМУ № 1103 від 17.12.2008 р. «Про затвердження Порядку направлення водіїв транспортних засобів для проведення огляду з метою виявлення стану

6 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12>

7 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1102-2008-%D0%BF>

алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, і проведення такого огляду» визначає процедуру направлення водіїв транспортних засобів для проведення огляду з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, і проведення такого огляду. Огляду підлягають водії транспортних засобів, щодо яких у поліцейського є підстави вважати, що вони перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, згідно з ознаками такого стану, установленними МОЗ і МВС⁸.

Постанова КМУ № 1086 від 17.12.2008 р. «Про затвердження Порядку тимчасового вилучення посвідчення водія на транспортний засіб та його повернення» визначає процедуру тимчасового вилучення посвідчення водія на транспортний засіб та його повернення. Тимчасове вилучення посвідчення водія на транспортний засіб здійснюється поліцейським. Посвідчення водія тимчасово вилучається за наявності підстав вважати, що водієм вчинено правопорушення, передбачене Кодексом України про адміністративні правопорушення, за яке може бути накладено адміністративне стягнення у вигляді позбавлення права керування транспортним засобом. У разі вчинення правопорушення, за яке передбачено накладення адміністративного стягнення у вигляді позбавлення права керування транспортним засобом, складається протокол про адміністративне правопорушення у двох примірниках і тимчасово вилучається посвідчення водія, про що робиться запис у протоколі. До винесення судом постанови у справі про адміністративне правопорушення та набрання нею законної сили, поліцейський видає водієві тимчасовий дозвіл на право керування транспортним засобом строком не більше ніж на три місяці з дати вилучення посвідчення.⁹

Наказ МВС України № 1395 від 07.11.2015 р. «Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі» визначає процедуру оформлення поліцейськими підрозділів поліції та поліцейськими, на яких покладаються обов'язки із забезпечення безпеки дорожнього руху в окремих регіонах та населених пунктах, де тимчасово відсутня патрульна поліція, матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі.¹⁰

Наказ МВС України № 595 від 04.07.2016 р. «Про затвердження Інструкції з автоматизованого обліку адміністративних правопорушень» встановлює порядок ведення в центральному органі управління поліції, територіальних (у тому числі міжрегіональних) органах поліції автоматизованого обліку виявлених адміністративних правопорушень. Автоматизований облік адміністративних правопорушень призначений для здійснення перевірки особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, на наявність (відсутність) даних про повторне протягом року вчинення однорідного правопорушення, за яке особу притягнуто до адміністративного стягнення, аналізу стану застосування адміністративного законодавства органами поліції та формування статистичної звітності, у тому числі у сфері безпеки дорожнього руху.¹¹

8 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1103-2008-%D0%BF>

9 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1086-2008-%D0%BF>

10 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1408-15>

11 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1059-16#n13>

Наказ МВС та МОЗ № 1452/735 від 09.11.2015 р. «Про затвердження Інструкції про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції» визначає процедуру направлення водіїв транспортних засобів для проведення огляду з метою виявлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції (далі — огляд), і проведення такого огляду. Огляду підлягають водії транспортних засобів, щодо яких у поліцейського є підстави вважати, що вони перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, згідно з ознаками такого стану, установленними МОЗ і МВС;¹²

9. вжиття всіх можливих заходів з метою надання невідкладної, зокрема домедичної та медичної, допомоги особам, які постраждали внаслідок кримінальних чи адміністративних правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в ситуації, небезпечній для їхнього життя чи здоров'я;

10. у межах своєї компетенції, визначеної законом, здійснення контролю за дотриманням вимог законів та інших нормативно-правових актів щодо опіки, опіка над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, вжиття заходів щодо запобігання дитячій бездоглядності, правопорушенням серед дітей, а також соціального патронажу щодо дітей, які відбували покарання у вигляді позбавлення волі

відповідно до Постанов Кабінету Міністрів України № 866 від 24.09.2008 р. «Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини»¹³ та № 800 від 03.10.2018 р. «Деякі питання соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі таких, що можуть загрожувати їх життю та здоров'ю»¹⁴;

11. вжиття заходів з метою запобігання та протидії домашньому насильству або гендерно обумовленому насильству.

Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» спрямований на досягнення паритетного становища жінок і чоловіків у всіх сферах життєдіяльності суспільства шляхом правового забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, ліквідації дискримінації за ознакою статі та застосування спеціальних тимчасових заходів, спрямованих на усунення дисбалансу між можливостями жінок і чоловіків реалізовувати рівні права, надані їм Конституцією та законами України.¹⁵ Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» визначає організаційно-правові засади запобігання та протидії домашньому насильству, основні напрями реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, спрямовані на захист прав та інтересів осіб, які постраждали від такого насильства, а також функції, повноваження та відповідальність органів Національної поліції у цій сфері.¹⁶ Також протидія домашньому насильству регламентована відомчим наказом МВС № 654 від 01.08.2018 р. «Про затвердження Порядку винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника».¹⁷ Терміновий забо-

12 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1103-2008-%D0%BF>

13 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/866-2008-%D0%BF>

14 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2018-%D0%BF#n9>

15 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15>

16 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>

17 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0965-18>

ронний припис стосовно кривдника виноситься кривднику уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України у разі існування безпосередньої загрози життю чи здоров'ю постраждалої особи з метою негайного припинення домашнього насильства, недопущення його продовження чи повторного вчинення. Органи поліції також ведуть профілактичний облік кривдників відповідно до наказу МВС № 124 від 25.02.2019 р. «Про затвердження Порядку взяття на профілактичний облік, проведення профілактичної роботи та зняття з профілактичного обліку кривдника уповноваженим підрозділом органу Національної поліції України».¹⁸ Порядок встановлює процедуру взяття на профілактичний облік, проведення профілактичної роботи та зняття з профілактичного обліку кривдника уповноваженим підрозділом органу Національної поліції України з метою недопущення повторного вчинення домашнього насильства, забезпечення контролю за дотриманням кривдником тимчасових обмежень його прав та виконанням обов'язків, покладених на нього у зв'язку з учиненням домашнього насильства.

¹⁸ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0270-19>

ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ

У своїй роботі ГУ НП Луганської області спирається в першу чергу на план Національної поліції України — всі плани роботи підрозділів складаються на основі поточних (6 місяців) і перспективних (5 років) планів Національної поліції України. Також кожного року ГУ НП складає свої плани діяльності на 12 місяців.

Так, згідно з планом основних заходів ГУ НП Луганської області на 2019 рік, основні зусилля підрозділів Головного управління Національної поліції області було спрямовано на:

- удосконалення управлінської діяльності та забезпечення внутрішнього контролю (інспектування та перевірка відділів, технічних засобів, ізоляторів тимчасового тримання, проведення практичних навчань разом з Національною гвардією);
- покращення взаємодії з іншими органами та організаціями у сфері забезпечення правопорядку;
- посилення протидії окремим видам злочинів (тяжких, із використанням зброї; шахрайств; на ґрунті нетерпимості; із порушеннями правил дорожнього руху; пов'язаних з діяльністю незаконних збройних формувань; у сфері незаконного обігу наркотичних засобів);
- участь у реалізації проектів функціональної та структурної розбудови системи Національної поліції (комплектування служби дільничних, налагодження співпраці з міжнародними та громадськими організаціями, навчання офіцерів методикам «community policing», проведення зустрічей із громадськістю та роботи громадських формувань з охорони правопорядку);
- кадрове, матеріально-технічне та фінансове забезпечення діяльності ГУ НП (проведення тренінгів та навчальних зборів; покращення дисципліни та законності; відкриття поліцейських станцій, розвиток системи відеоспостереження та ремонт будівель).

Програма діяльності на 2020 рік містить дуже схожі пріоритети, але серед них можна відзначити:

- підвищення ефективності забезпечення публічної безпеки та порядку, безпеки дорожнього руху, використання в діяльності органів поліції скандинавської моделі забезпечення права на мирні зібрання, реалізація принципу «community policing» шляхом реалізації проекту «Поліцейський офіцер громади»;

- забезпечення доступності поліцейських послуг для населення в сільській місцевості за рахунок відкриття поліцейських станцій;
- створення та функціонування кімнат для забезпечення та опитування постраждалих від сексуального насильства, жорстокого поводження та усіх видів насильства (домашнього чи булінгу) дітей із використанням методики «зелена кімната»;
- удосконалення та оптимізація роботи ГРПП в частині оперативного реагування на заяви та здійснення превентивних заходів (скорочення часу прибуття на виклики, адміністративний нагляд, забезпечення безпеки дорожнього руху).

Слід відзначити, що кожного року в річному плані роботи поліції закладається напрямок щодо покращення співпраці з населенням та органами місцевого самоврядування. Так, у 2019 році поліція в річному плані вказувала, що на території області функціонує 2 поліцейських станції (Білокуракинський та Старобільський відділи поліції), а наприкінці року буде розпочато роботу станції Новопсковського відділу. У планах була робота з відкриття ще 7 станцій, яка перейшла й у план на 2020 рік.

Усі зміни в запланованій діяльності відбуваються під час отримання нових завдань з Києва за операціями, відпрацюваннями («Мігрант», «Зброя-вибухівка», «Мак», «Безпека на дорозі» тощо). Після їх прийняття в ГУ НП на рівні області, завдання розподіляють по районах.

Тактичне, ситуативне планування поліцейської діяльності у сфері реагування на злочини та їх профілактики відбувається за допомогою аналізу стану вуличної злочинності з метою визначення найбільш небезпечних місць, часу скоєння злочинів, предметів посягань, а за його допомогою розробляються графіки та маршрути патрулювання.

Інтереси місцевих громад враховуються вже виходячи з безпосередньої оперативної ситуації. Таким чином, первинно складання плану основних заходів не обговорюється з громадськістю та місцевою владою, але надалі його тези стають частиною місцевих планів щодо безпеки, і обговорюються на рівні області. Консультації з обласною та місцевою владою дозволяють визначити місцеві пріоритети, обговорити їх виконання та отримати часткові ресурси для виконання. Серед місцевих пріоритетів можна виокремити такі напрямки роботи, як боротьба з незаконними вирубками лісу, пошук та встановлення учасників незаконних збройних формувань, забезпечення безпеки на окремих ділянках під час та після розведення сил на «лінії зіткнення».

Під час оцінювання діяльності, найбільш важливим показником є співвідношення кількості зареєстрованих кримінальних правопорушень та рівня їх розкриття (питома вага розкритих). Стандарти якості послуг, що надає поліція, не закладені в планах — поліції пропонується орієнтуватися на Закон «Про Національну поліцію», у якому вказано, що «поліція забезпечує безперервне та цілодобове виконання своїх завдань», що «кожен має право в будь-який час звернутися за допомогою до поліції або поліцейського» та що «поліція не має права відмовити в розгляді або відкласти розгляд звернень стосовно забезпечення прав і свобод людини, юридичних осіб, інтересів суспільства та держави від протиправних посягань з посиланням на вихідний, святковий чи неробочий день або закінчення робочого дня» (ст. 12).¹⁹ Інші показники ефективності, за якими оцінюється діяльність поліції: домашнє насильство (існує та виконується пла-

19 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>

нова кількість протоколів); профілактика осіб, що перебувають на обліку (наприклад, раніше судимі або ті, що відбувають покарання з відтермінуванням); точки незаконної торгівлі алкоголем; крадіжки металу, особистого майна; кількість ДТП; зареєстрована кількість злочинних груп; кількість масових заходів; кількість справ, направлених до суду.

З метою постійного контролю виконання плану та проведення роботи за операціями, проводяться наради в ГУ НП, часто окремі віддалені підрозділи не приїжджають особисто, а беруть участь в режимі відеоконференції. До населених пунктів, у яких відчувається значний некомплект, відряджають працівників на двомісячній основі. Найбільше таких — у Станиці Луганській. Два рази на місяць населені пункти (Попасна, Станиця Луганська, Новоайдар) уздовж «лінії зіткнення» відпрацьовуються рейдами з додатковими силами (патрульна поліція, національна гвардія): основними напрямками відпрацювань є контрабанда, точки продажу алкоголю, вулична злочинність, виявлення учасників незаконних збройних формувань.

КАДРОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПОЛІЦІЇ

Загальна кількість працівників поліції в Луганській області — 3 164 осіб. Некомплект по ГУ НП в Луганській області становить 567 осіб. В 2019 році на службу до ГУ НП прибуло 219 осіб, а звільнилося — 311.

Рекрутинг кадрів відбувається постійно, в рамках конкурсів, оголошених НПУ. Наявна процедура ускладнює пошук і набір кадрів, тому що є суворо строго регламентована за часом і за кількістю вакансій, які можуть бути заповнені на момент оголошення конкурсу. На службу залучають кандидатів із вищою освітою (не обов'язково юридичною) для заповнення вакансій офіцерських посад дільничних. Процедура відбору складається з: лікарської комісії, тестів, фізпідготовки, спеціальної перевірки, співбесіди, кадрової комісії. Під час останнього набору в вересні 2019 року з 42 кандидатів: 2 — не склали психологічні тести, 5 — не склали фізпідготовку.

Найбільш проблемний момент рекрутингу полягає у тому, що в регіоні існує велика кількість вакансій у силових органах: Національна гвардія України, військові, Державна прикордонна служба, Державне бюро розслідувань (далі — ДБР), Військова служба правопорядку — з конкурентними умовами праці та оплатою. Проте, протягом року близько 300 осіб направляють на навчання до ВНЗ системи МВС. У 2019 році з ВНЗ прийшло 7 новобранців, що пов'язано з тим, що 2014 року практично нікого на навчання не направляли.

Найбільший некомплект — у Станично-Луганському відділі поліції (36 %), Сватівському (25 %), Міловському (22 %), а найменший — у Северодонецькому. Поточного року провели 10 конкурсів і прийняли на службу 164 особи. Вимоги до кандидатів на офіцерські посади є наступними: вища освіта, задовільний стан здоров'я та відповідна фізична підготовка. На посади слідчих можуть прийняти лише осіб із вищою юридичною освітою за фахом «правознавство». Оскільки зараз триває формування територіальних управлінь ДБР, туди також прагнуть піти працівники поліції, тому що там істотно вища заробітна плата. Середній термін служби поліцейських в управлінні — 10 років, середній термін служби дільничного — 5 років, а вислуга років для виходу на пенсію складає 24 роки.

Майже всі працівники поліції представляють місцеве населення, окрім незначної кількості відряджених і так званих доданих сил, які здебільшого зайняті в обслуговуванні блокпостів. Разом із тим, 745 працівників є внутрішньо переміщеними особами.

Відтік кадрів відбувається у зв'язку з тим, що заробітна плата й умови праці є низькоконкурентними — люди можуть заробити більше, працюючи в інших

правоохоронних органах, де графік роботи є набагато легшим, а навантаження — меншим. Своєю чергою, некомплект збільшує навантаження на працівників поліції — вони повинні більше працювати понаднормово. Так, звичайний графік роботи дільничного (з 09.00 до 18.00) ніколи не дотримується, бо окрім значної кількості завдань, дільничних постійно залучають до патрулювань, чергувань, масових заходів, відпрацювань.

У ГУ НП в Луганській області серед атестованих співробітників служать 22 % жінок: у спецпідрозділі КОРД, у спеціальному батальйоні поліції «Луганськ-1», хоча там їх лише кілька. Найбільше жінок служить у слідчих підрозділах. Водночас жінки нечасто стають начальниками підрозділів, таких наразі лише дві.

НАВЧАЛЬНА ПІДГОТОВКА ПОЛІЦІЇ

Службова підготовка в ГУ НП в Луганській області відбувається регулярно відповідно до Наказу МВС України № 50 від 26.01.2016 р «Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України»²⁰ за затвердженими темами. Первинна підготовка поліцейських розрахована на 2 місяці. Луганська та Донецька області мають право проводити прийом на службу і первинну підготовку у себе на місцях. Підвищення кваліфікації працівників поліції відбувається у тренінговому центрі ГУ НП області. У центрі працюють 29 працівників. Підготовка розподілена за такими напрямками:

- короткострокове підвищення кваліфікації;
- підготовка поліцейських, що будуть залучені до відновлення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях Донецької та Луганської областей;
- навчально-тренувальні збори;
- первинна професійна підготовка;
- навчально-перевірочні збори.

З 2019 року перепідготовку в тренінговому центрі (ТЦ) пройшли 1 810 співробітників. Середня кількість занять профпідготовки з працівниками ГУ НП протягом навчального року складає 140 занять. Це заняття з вогневої, тактичної, загальнопрофільної та фізичної підготовки. Зокрема у 2019 році було проведено:

- 32 заняття з вогневої підготовки;
- 34 заняття зі службової підготовки, вивчення нормативних актів та законів;
- 8 занять з отримання навичок надання домедичної та першої медичної допомоги. До занять залучалися спеціалісти з медичних установ.

У тому числі проведено:

- початкову професійну підготовку — для 76 осіб;
- навчально-перевірочні збори — для 123 осіб;
- навчання керівників — для 69 осіб;
- навчально-тренувальні збори — для 266 осіб;

²⁰ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16#n619>

- семінари-тренінги з питань деокупації — для 715 осіб;
- підвищення кваліфікації — для 561 особи.

У 2019 році на базі тренінгового центру ГУ НП було проведено 28 навчальних зборів за програмою деокупації, під час яких значна увага приділялася роботі з масовими заходами — програму зборів надавали з Національної поліції України.

Оцінку потреби в навчанні зазвичай проводить керівник підрозділу, виходячи з досвіду та результатів роботи офіцера поліції. Але разом з тим, підвищення кваліфікації, обов'язкове для кожного співробітника поліції, відбувається один раз на 3 роки. Підвищення кваліфікації розраховано на три дні за програмою, затвердженою МВС України наказом № 50 від 26.01.2017 р.

Відповідно до нього, до видів службової підготовки віднесено:

- **функціональну підготовку** – набуття і вдосконалення поліцейським знань, умінь та навичок у сфері нормативно-правового забезпечення службової діяльності, необхідних для успішного виконання ним службових обов'язків;
- **загальнопрофільну підготовку** – набуття і вдосконалення поліцейським умінь та навичок практичного застосування теоретичних знань щодо формування готовності до дій у ситуаціях різних ступенів ризику, а також надання домедичної допомоги в процесі виконання службових завдань;
- **тактичну підготовку** — набуття і вдосконалення поліцейським навичок практичного застосування теоретичних знань щодо правильного оцінювання конкретних подій із подальшим прийняттям правомірних рішень та психологічної готовності до дій у ситуаціях різних ступенів ризику;
- **вогневу підготовку** — вивчення поліцейським основ стрільби з вогнепальної зброї, правомірного її застосування (використання) та вдосконалення навичок безпечного поводження з нею, швидкісної та влучної стрільби по нерухомих і рухомих цілях, з різних положень, в обмежений час, в русі тощо;
- **фізичну підготовку** — формування та вдосконалення рухових умінь і навичок, розвиток фізичних якостей та здібностей поліцейського з урахуванням особливостей його професійної діяльності.

Службова підготовка в органах (зкладах, установах) поліції здійснюється в робочий час згідно з розкладом занять і займає 191 годину для працівників територіальних відділів. Поліцейські зобов'язані відвідувати заняття в системі службової підготовки. Виняток становлять особи, які перебувають на добовому чергуванні, лікарняному, сесії, у відпустці, відрядженні. У разі невідвідування службової підготовки або отримання незадовільної оцінки на заліках, поліцейські притягаються до дисциплінарної відповідальності.

Навчання з **функціональної підготовки** передбачає вивчення:

- міжнародно-правових актів та законодавства України у сфері дотримання прав і свобод людини та громадянина;
- особливостей застосування нормативно-правових актів, що регламентують діяльність Національної поліції України, залежно від специфіки та профілю службової діяльності, а також удосконалення навичок складання службових та процесуальних документів;

- вимог щодо дотримання поліцейськими дисципліни та законності;
- прийомів та способів успішного виконання службових завдань відповідно до службових обов'язків поліцейського, а також вимог трудової дисципліни;
- етичних норм поведінки та толерантності при виконанні поліцейським службових обов'язків, а також у повсякденному житті;
- позитивного досвіду у роботі Національної поліції України, правоохоронних та поліцейських органів зарубіжних держав;
- аспектів удосконалення процесу управління органами поліції та людськими ресурсами.

Навчання з **тактичної підготовки** передбачає набуття та вдосконалення поліцейськими навичок щодо:

- збирання, узагальнення та аналізу інформації про оперативну ситуацію, прогнозування розвитку подій, прийняття раціональних управлінських рішень;
- формування морально-психологічної стійкості до виконання службових завдань в особливих умовах;
- перевірки документів у підозрілих осіб, доставлення правопорушників до підрозділу поліції, зупинки та огляду транспортного засобу;
- огляду місць можливого перебування осіб, які переховуються від слідства й суду, ухиляються від виконання кримінального покарання;
- дій при виявленні вибухових пристроїв та речовин (у тому числі наркотичних);
- припинення групових порушень публічного (громадського) порядку та масових заворушень;
- затримання правопорушників (у тому числі озброєних, у будинках та на місцевості) як особисто, так і в складі наряду з правомірним застосуванням поліцейських заходів примусу;
- припинення протиправних дій за допомогою вогнепальної зброї, застосування та використання зброї в службовій діяльності (прийняття рішення про застосування та використання вогнепальної зброї, вибір цілі для знешкодження);
- володіння прийомами особистої безпеки в типових та екстремальних ситуаціях, у разі силового припинення протиправних проявів, а також у разі аварій, катастроф та інших надзвичайних ситуацій;
- ефективного застосування основних різновидів спеціальних засобів, які перебувають на оснащенні в органах поліції, та дотримання правил їх експлуатації.

Заняття з тактичної підготовки проводяться на спеціально обладнаних тактичних містечках (полігонах), у тирах (стрільбищах) та спортивних залах (майданчиках). Під час проведення практичних занять, поліцейські екіпіруються озброєнням (страйкбольним або пейнтбольним приладдям), спеціальними засобами індивідуального захисту та активної оборони, технічними засобами зв'язку тощо.

До складу загальнопрофільної підготовки входять безпека життєдіяльності та домедична підготовка, на яку виділяється 15 годин. Домедична підготовка — це навчання, спрямоване на здобуття поліцейським теоретичних знань з основ

медичної допомоги та оволодіння практичними умінями і навичками, необхідними для надання домедичної допомоги особам, які її потребують. Навчання з домедичної підготовки передбачає формування у поліцейських знань і вдосконалення практичних умінь та навичок щодо надання само- і взаємодопомоги в разі отримання травматичних пошкоджень і поранень, отруєння, нещасного випадку, раптового захворювання тощо. Причому навчання з домедичної підготовки має бути практично спрямованим та займати не менше 70 % загального навчального часу з загальнопрофільної підготовки.

Навчання з **вогневої підготовки** передбачає:

- вивчення матеріальної частини зброї, її тактико-технічних характеристик, заходів безпеки при поводженні з нею, а також порядку й правил її застосування та використання;
- формування та вдосконалення у поліцейських практичних навичок умілого та безпечного поводження з вогнепальною зброєю (швидкісне діставання пістолета з кобури та приведення його в бойову готовність, виконання пострілу, усунення затримок при стрільбі тощо);
- виконання прийомів швидкісної стрільби в різних умовах, із різних положень, з перенесенням вогню по мішенях тощо;
- відпрацювання нормативів із вогневої підготовки.

Навчання з **фізичної підготовки** передбачає формування та вдосконалення в поліцейських:

- рухових якостей та навичок, необхідних у повсякденній діяльності та в разі виникнення екстремальних ситуацій;
- витривалості, швидкісних та силових якостей, які забезпечують можливість переслідування правопорушника та перевагу в силовому протистоянні при його затриманні, у тому числі з подоланням природних та штучних перешкод;
- навички самоконтролю за фізичним станом та станом здоров'я у процесі виконання фізичних вправ;
- практичних навичок застосування прийомів самозахисту, особистої безпеки, фізичного впливу тощо.

Існує план навчання працівників, відповідальних за деокупацію, на момент складання звіту добровільно пройшло навчання 593 працівники.

Не всі заняття проходять в територіальних підрозділах та здійснюються силами підрозділів — частина занять відбувається на тренінгах, які проводяться за підтримки міжнародних організацій або із залученням інструкторів-поліцейських з інших країн. Так, наприклад, Канадська поліцейська місія проводила навчання за прийомами затримання та застосування зброї поліцейськими — 4 групи (три групи по 16 офіцерів та одна група — 12 офіцерів). Також працівники управління відвідують навчання в Харківському національному університеті внутрішніх справ — групами по три особи. Там вони навчаються спеціалізованих медичних навичок, психологічних навичок роботи з домашнім насильством. Частина курсів з медицини приходять читати лектори зі спеціальних підрозділів КОРД та Луганськ-1.

Для підрозділів ГУ НП також проводять навчально-перевірочні збори, є «освітній квартал» (3 місяці інтенсивної підготовки), у який 1 раз на рік потрапляє кожен співробітник. У центрі є тир, спортзала, де відпрацьовують прийоми затримання та стрільби. У навчальному центрі також ведуться заняття з роботи на масових заходах, хоча кількість таких істотно знизилася з 2014 року. Також йдуть заняття з медицини: надання домедичної допомоги (для цього є окремий фахівець) і з питань мінної безпеки. Для посилення ефективності занять, персоналу необхідні: мультимедійний тир, обладнання для пневмострільби, татамі, майданчик і обладнання для відпрацювання навичок водіння.

Серед найбільш затребуваних курсів для поліції сьогодні залишаються курси з: домедичної допомоги; мінної безпеки та вибухонебезпечних предметів; тактики дій поліції; поводження зі зброєю, стрільба. Через те, що поліція відчуває дефіцит патронів, набувають популярності тренування на пневматичному та страйкбольному озброєнні, ситуативні тренування. Для покращення фізичної підготовки працівників у рамках навчання центру потрібні спортивні мати для боротьби.

Первинна підготовка поліцейських здійснюється за освітньою програмою з професії «поліцейський» у навчальному центрі. Під час проходження первинної професійної підготовки, слухачі набувають спеціальних знань, умінь та навичок, які необхідні для виконання повноважень поліції, а також відповідну спеціальну підготовку щодо зберігання, носіння, застосування та використання вогнепальної зброї. Заняття максимально практично спрямовані та проводяться у складі навчальних груп, з-поміж яких призначаються командири. У кожній навчальній групі є куратор, якого призначають з-поміж викладачів Навчального центру підготовки поліцейських. Він ревізує виконання навчального плану, дотримання розкладу занять та ведення обліку успішності перемінного складу. З метою об'єктивної оцінки знань та здібностей слухачів навчального центру підготовки поліцейських, навчальною програмою передбачено складання комплексного іспиту з предметів, з яких вони вже успішно склали проміжний контроль. Після успішного закінчення навчання, слухачі отримують довідку про закінчення первинної професійної підготовки встановленого зразка, яка долучається до їхньої особової справи, та відомість щодо результатів навчання.

До частини курсу загальнопрофесійної первинної підготовки, яка займає 126 годин, входять такі курси, як: «Основи антикорупційного законодавства», «Основи професійної етики», «Основи ефективної комунікації», «Дотримання толерантності та недискримінації в роботі поліцейського», «Формування стресостійкості», «Основи ефективної взаємодії з населенням на засадах партнерства», «Дотримання вимог законодавства щодо запобігання та протидії домашньому насильству». Також триває підготовка необхідних компетентностей професійно-теоретичної підготовки (172 год); професійно-практичної підготовки (404 год). Програма щороку поступово оновлюється. Так, у темі щодо взаємодії поліції та населення ставиться мета – вивчення принципів діяльності поліції, основ правоохоронної діяльності в суспільстві; вивчення основних завдань з активізації взаємодії між поліцією та населенням, основних елементів стратегії партнерства поліції та суспільства. Також вивчається роль поліції та громади з позицій партнерства, а також відпрацьовуються виявлення та розв'язання поліцейськими проблем, які виникають у процесі повсякденної роботи. Обговорюється питання щодо налагодження взаємодії з громадськістю у вирішенні проблем під час чергування в СОГ; спільна участь дільничних офіцерів, патрульної поліції (ГРПП) у розкритті злочинів (по гарячих слідах) в діяльності слідчих підрозділів.

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІЦІЇ

З 2014 року ГУ НП в Луганській області довелося вибудувувати свою роботу фактично з нуля — залишаючи тимчасово непідконтрольний Луганськ, персонал поліції був змушений залишити там значні ресурси — від повністю обладнаних приміщень до зброї, спеціального обладнання та транспортних засобів. Незважаючи на те, що ГУ НП отримало в користування нову будівлю (вул. Вілесова, 1), важливою проблемою для ГУ НП в Луганській області і багатьох територіальних підрозділів залишається брак приміщень, необхідність їхнього ремонту та обладнання меблями — поліцейські продовжують працювати у вкрай скрутних умовах: переповнених кабінетах, де у них не завжди є свої робочі місця. Відповідно, поліція вже не перший рік потребує майже усього, починаючи від достатньої кількості приміщень і меблів, щоб розмістити персонал і створити умови для роботи, до обладнання, транспортних засобів та паливно-мастильних матеріалів. Важливо зазначити, що після переведення управління з м. Луганська до м. Северодонецька у 2014 році, ГУ НП в Луганській області втратило сервери та технічне обладнання (браслети з GPS-моніторингом). Через це вже 6 років на території області не застосовується такий запобіжний захід, як тримання під домашнім арештом. Нове створення серверних потужностей та обладнання (браслетів) дозволить всебічно та без зайвих обмежень прав і свобод людини забезпечувати досудові розслідування кримінальних проваджень у Луганській області.

Фінансове та матеріально-технічне забезпечення ГУ НП відбувається за стандартною процедурою фінансування держаного органу: ГУ НП складає перелік потреб та необхідний бюджет фінансування на наступний рік, подаючи його до Національної поліції. Національна поліція формує національний перелік потреб та бюджет, який у подальшому розглядається Міністерством фінансів, подається до бюджетного Комітету Верховної Ради. Далі його декілька разів розглядає Верховна Рада та голосує за нього, потім він підписується Президентом. Таким чином, процедура настільки тривала та складна, що ГУ НП області повинне сформулювати потреби на наступний рік ще навесні поточного року. До цього також слід додати, що на кожному етапі бюджет зазнає змін та поправок, тож зазвичай бюджети обласних управлінь фінансуються, виходячи з кінцевих показників бюджету відомства. У підсумку фінансові потреби, що викликані необхідністю відновлення матеріально-технічної бази управління, забирають досить багато ресурсів, у тому числі від оперативно-службової діяльності, а також частково покриваються місцевими субвенціями.

Слід також зазначити, що суми витрат на деякі пункти бюджету є лімітованими. Так, наказ МВС України № 757 від 07.09.2017 р. «Про затвердження Порядку ви-

користання і зберігання транспортних засобів Національної поліції України»²¹ було розроблено з метою регулювання правових відносин органів і підрозділів Національної поліції України, які мають на балансовому обліку та/або експлуатують транспортні засоби, у сфері придбання, використання, зберігання, технічного обслуговування та ремонту транспортних засобів, розробки заходів щодо забезпечення безаварійної експлуатації службового автотранспорту, організації контролю за дотриманням безпеки дорожнього руху штатними та позаштатними водіями. Згідно з наказом, «потреба органів поліції у транспортних засобах, запасних частинах, паливно-мастильних матеріалах, іншому автомобільному майні визначається з урахуванням необхідності організації експлуатаційного процесу наявних транспортних засобів», а «контроль за правильним та раціональним використанням транспортних засобів, ПММ, запасних частин, іншого автомобільного майна за призначенням, у межах виконання службових завдань та відповідно до установлених норм (лімітів) покладається на керівництво органів поліції».

Централізоване забезпечення органів поліції паливом здійснюється виключно в межах обсягів закуплених ПММ відповідно до виділеного фінансування. Збільшення щомісячної норми видачі палива на користь одного органу поліції вважається недоцільним і таким, що призводить до обмеження потреби в ПММ іншого органу поліції. Самостійне придбання органами поліції пального проводиться за наявності кошторисних призначень та відповідних асигнувань. У разі виникнення нагальної потреби в додатковому забезпеченні ПММ для виконання поставлених службових завдань, керівництво органів поліції організовує виділення необхідної їх кількості шляхом проведення перерозподілу наявних ПММ між штатними групами (підгрупами) транспортних засобів або за рахунок наявного в органах поліції резерву ПММ. Нормування витрат ПММ по типах транспортних засобів і застосування відповідних коригувальних коефіцієнтів здійснюються органами поліції відповідно до законодавства. У разі службової необхідності термінового введення в експлуатацію новопридбаного транспортного засобу, тимчасова норма витрат палива визначається органами поліції самостійно шляхом проведення контрольних замірів відповідно до інформаційного забезпечення від виробників.

З метою підвищення ефективності використання транспортних засобів, забезпечення раціонального використання коштів на їхнє утримання та недопущення перевитрат ПММ, в органах поліції застосовуються річні норми експлуатації (через дріб указана норма пробігу на місяць), які є максимально допустимим показником під час регулювання пробігу транспортних засобів упродовж року, що не повинен бути перевищений:

для оперативних транспортних засобів:

- з однозмінним режимом роботи — 31 680 км/2640 км;
- з двозмінним режимом роботи — 39 600 км/3300 км;
- з двозмінним режимом роботи для груп реагування — 96 000 км/8000 км;
- з тризмінним режимом роботи — 120 000 км/10 000 км;
- з тризмінним режимом роботи для супроводження осіб, щодо яких здійснюється державна охорона, та груп реагування — 300 000 км/25 000 км;

²¹ http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE31066.html

- підрозділів поліції особливого призначення — 72 000 км/6000 км;
- патрульної та дорожньо-патрульної поліції — 300 000 км/25 000 км;
- перевезення затриманих та ув'язнених осіб — 52 800 км/4400 км;
- груп безпеки руху — 50 000 км/4166 км.

Найкраще транспортом забезпечені ГРПП — 70 % з них обладнані новими «Renault Duster». Але ресурс цих авто швидко випрацьовується, бо кожне з них на місяць пробігає по 4 500 км. Встановлені річні норми експлуатації і є головною причиною перерозходу (нестачі) пального для оперативного-службового транспорту.

На балансі поліції знаходиться 394 службових автівки, у той час як по штату повинно бути 532. Серед тих, що стоять на балансі управління, 40 % уже фактично випрацьовали свій ресурс. Кошти на ремонтні роботи виділяються з загального бюджету.

Частково витрати покриваються субвенціями від обласної влади. Так, у 2019 році завдяки отриманим 1,6 млн грн вдалося придбати 2 «Renault Duster» та розпочати капітальний ремонт Міловського відділу поліції. Значними витратами з загального бюджету є витрати на відновлення та ремонт будівель територіальних відділів поліції. ГУ НП подавало пропозиції до річної цільової програми, але отримало менш ніж 10 % від потреб (2,3 млн грн). За ці кошти було розпочато ремонт корпусів Старобільського ВП, будівлі ГУ НП. Будівлю Станично-Луганського ВП було куплено місцевою РДА та відремонтовано коштом цільової регіональної програми. За підтримки ПРООН у 2019 році було відремонтовано поліцейську станцію у Новопсковському ВП. Найбільші потреби з ремонту приміщень в Новоайдарському, Попаснянському та Старобельському ВП — у 2019 році були потрібні 2,6 млн грн. ГУ НП в Луганській області має високі потреби у ремонті спортивної зали: є приміщення, але воно потребує капітального ремонту, ремонту даху, нової системи опалення та спортивного обладнання. Загального кошторису на ці витрати на час складання звіту немає.

Купівля легкових автомобілів, комп'ютерної техніки, меблів теле-, відеоапаратури регулюється Постановою Кабінету Міністрів України № 332 від 04.04.2001 р. (зі змінами) «Про граничні суми витрат на придбання автомобілів, меблів, іншого обладнання та устаткування, мобільних телефонів, комп'ютерів державними органами, а також установами та організаціями, які утримуються за рахунок державного бюджету». Так, заборонено купувати автомобілі, які обслуговують потреби підрозділів Національної поліції, дорожче ніж 600 000 грн, мобільні телефони вартістю понад 1 200 грн, комп'ютери — дорожчі за 23 000 грн, ноутбуки — дорожчі 27 000 грн. Такі обмеження встановлені для всіх закупівель оргтехніки та мобільних телефонів без зазначення будь-яких специфікацій чи призначень.

В іншому потреби в матеріально-технічному забезпеченні поліції в Луганській області схожі на потреби поліції більшості регіонів України: необхідно більше транспортних засобів і бензину, оскільки населення оцінює швидкість прибуття на виклики та реагування на інформацію; існує потреба в оновленні комп'ютерної техніки; потрібні аптечки для персоналу поліції; існує потреба в спеціальному обладнанні для здійснення оперативної роботи (наприклад, квадрокоптерів).

Завдяки програмам ПРООН, дільничні в Луганській області отримали для роботи службові планшети з встановленою на них базою «Цунамі», яка містить інформацію по всіх поліцейських операціях, орієнтування, доступ до бази даних «АРМОР», дані по зареєстрованій зброї, судимостях тощо. Планшет також дозволяє здійснювати контроль за використанням робочого часу дільничного і його місця розташування.

Незалежний аудит діяльності управління поліції не проводиться, адже не передбачений жодним нормативним актом МВС України.

МОТИВАЦІЯ ПЕРСОНАЛУ В ПОЛІЦІЇ

В якості мотивації, офіцери поліції можуть бути нагороджені відповідно до системи заохочень, що існує у Національній поліції: подяка, отримання звання, підвищення та інше. Вони можуть отримати додаткові вихідні, а також премії за результатами роботи. Розповсюджена практика висловлення подяк від місцевої та обласної влади, що зазвичай відбувається у свята. Як покарання використовується позбавлення премії, хоча останнім часом воно застосовується вкрай рідко.

Протягом 2019 року в поліції Луганській області було заохочено 164 працівники, отримали нагороди від місцевої влади — 75.

З огляду на те, що значна кількість працівників поліції є внутрішньо переміщеними особами і не мають власного житла, для них важливим фактором мотивації є можливість отримати житло. На квартирному обліку стоять 431 поліцейських. У 2019 році було отримано 4 квартири для особового складу в лізинг. Найближчим часом планується придбання 13 квартир для поліцейських ГУ НП в Луганській області. Для цього уряд виділив 30 млн грн на реконструкцію будинку під житло для поліцейських, які втратили його через тимчасову непідконтрольність окремих районів Донецької та Луганської областей²². Також у плані діяльності на 2020 рік планується продовжити реконструкцію гуртожитку під житловий будинок для працівників ГУ НП (Сєверодонецьк, вул. Маяковського, 20а).

²² <http://vistilug.com.ua/news/6441-uryad-vidiliv-koshti-na-zakupivlyu-kvartir-dlya-politsyeis-kikh-luganshchini-sergii-goncharov/>

РЕАЛІЗАЦІЯ ПОЛІЦІЄЮ ФУНКЦІЙ ПАТРУЛЮВАННЯ ТА РЕАГУВАННЯ

На місцевому рівні поліцією виконується повний обсяг поліцейських функцій. Фактично районний відділ поліції включає представників усіх служб, які, своєю чергою, окрім виконання своїх прямих функціональних обов'язків (наприклад, спілкування з населенням, як у дільничного) залучаються до виконання інших робіт — рейдів, патрулювання, чергування на блокпостах, відділеннях пошти, вокзалах. З одного боку, це збільшує видимість поліції в районах та посилює профілактичну роботу, з іншого — зменшує її ефективність за основними функціональними обов'язками.

Громад, які негативно ставляться до поліції, або місць компактного проживання груп, які знаходяться в конфлікті з поліцією, у Луганській області немає. Можна зазначити, що навпаки, довіра до поліції та готовність допомагати поліції в області більша ніж в середньому по країні²³. Але водночас упродовж кінця 2019–2020 року на території області збільшилася кількість обстрілів. Постійним обстрілам зі стрілецької зброї та мінометів піддаються населені пункти Золоте, Новотошківське, Нижньотепле, що ускладнює доступ поліції до них. Збройний конфлікт також забирає значний ресурс поліції на профілактичне обслуговування територій: щодобово до несення служби на блокпостах та реагування на наслідки обстрілів залучаються працівники поліції.

ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ РЕАГУВАННЯ

Поліція організовує діяльність зі збору повідомлень громадян та реагування на них відповідно до вимог наказу МВС України № 111 від 16.02.2018 р. «Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України»²⁴. Інструкція встановлює порядок реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події, а також оперативного інформування в центральному органі управління поліції, міжрегіональних територіальних органах Національної поліції України, територіальних органах поліції в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях, м. Києві, їхніх територіальних (відокремлених) підрозділах. Орієнтовний час прибуття наряду поліції на місце події з моменту призначення наряду для реагування на правопорушення або подію (з урахуванням середньої швидкості руху автомобіля 40-50 км/год), складає:

23 <http://khpg.org/files/docs/1552290402.pdf>

24 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0371-18>

1. у межах міста:

до 7 хвилин — за умови перебування наряду в зоні оперативного реагування;
до 10 хвилин — за умови, якщо залучено наряд з іншої (сусідньої) зони обслуговування;

2. у сільській місцевості:

до 20 хвилин — за умови перебування наряду в зоні оперативного реагування;
до 40 хвилин — за умови, якщо залучено наряд з іншої дільниці.

У разі ускладнення погодних умов, дорожньої ситуації та особливостей місцевості або інших непередбачуваних обставин, загальний строк прибуття наряду поліції на місце вчинення правопорушення або події не повинен перевищувати часу, мінімально необхідного для подолання відстані від місця дислокації наряду поліції до місця події.

Діяльність чергової служби регламентовано наказом МВС України № 440 від 23.05.2017 р. «Про затвердження Інструкції з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України»²⁵. Інструкція регламентує організацію діяльності чергової служби в центральному органі управління поліції, територіальних органах Національної поліції в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях, м. Києві, а також підпорядкованих їм територіальних підрозділах у районах, містах, районах у містах.

Чергова служба поліції складається з:

- 1.** чергової частини НПУ;
- 2.** чергових частин ГУ НП;
- 3.** чергових частин територіальних підрозділів ГУ НП;
- 4.** управління забезпечення діяльності Ситуаційного центру Департаменту організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування, ситуаційних відділів управлінь організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування ГУ НП;
- 5.** управління оперативного інформування та реагування ДООЗОР;
- 6.** старших інспекторів-чергових (інспекторів-чергових), помічників чергових секторів реагування патрульної поліції та за необхідності інших працівників територіальних підрозділів ГУ НП, які в установленому порядку пройшли навчання та склали заліки зі знання відомчих нормативно-правових актів, що регламентують діяльність чергової служби органів (підрозділів) поліції та відповідним наказом призначені підмінними оперативними черговими та їхніми помічниками;
- 7.** операторів служби «102» управлінь інформаційної підтримки та координації поліції «102» ГУ НП.

Також важливим нормативним актом системи прийому та реєстрації повідомлень громадян є наказ МВС № 100 від 08.02.2019 р. «Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події»²⁶. Інструкція встановлює по-

²⁵ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-17>

²⁶ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1498-15>

рядок ведення єдиного обліку органами Національної поліції України, у тому числі їхніми структурними (відокремленими) підрозділами (управліннями, відділами, відділеннями) заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події, а також порядок здійснення контролю за його дотриманням. Єдиний облік — це діяльність прийняття та реєстрація органами поліції заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події. Реєстрація заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події — це присвоєння кожній отриманій заяві та повідомленню про вчинене кримінальне правопорушення або іншу подію порядкового номера та фіксація у відповідних облікових документах стислих даних про заяву й повідомлення про вчинені кримінальні правопорушення та інші події.

Що стосується інформації про перебіг справи або втрачене майно, то зазвичай поліція працює зі зверненнями громадян або на особистих прийомах. У всіх відділах поліції є спеціальні приміщення для прийому громадян, які позиціонуються як конфіденційні. Окремих кімнат для очікування в поліції немає, очікування зазвичай відбувається в приміщеннях біля чергової частини або в кімнатах для прийому громадян.

Окремих служб, робота яких спрямована на підтримку постраждалих від злочинів, у ГУ НП в Луганській області немає. Здебільшого це або профілактична робота, або робота за кримінальним провадженням.

Усі відділи та відділення поліції обладнано спеціальними інформаційними стендами, на яких розміщено повідомлення про керівництво органу поліції, графік прийому громадян, надано зразки заповнення документів. Також там розміщено інформацію про дільничних інспекторів — про місце розташування, контактні телефони, графік роботи та їхні фото. У більшості відділів поліції на стендах також розміщено попереджувальну інформацію, спрямовану на профілактику злочинів, контакти юристів або сервісних НГО, інформацію для постраждалих від домашнього насильства. Зазвичай ця інформація розміщується за згодою керівництва підрозділу або управління.

Людина, яка прийшла до поліції, зазвичай звертається до чергової частини, яка розташована біля входу, за склом. Черговий виконує первісне консультування громадян, інформує їх про порядок написання заяв або звернень, а також проводить фіксацію у відповідних журналах. Прийом звернень ведеться відповідно до наказу МВС України № 930 від 15.11.2017 р. та наказу МВС України № 440 від 23.05.2017 р. Усі звернення реєструються до спеціального Журналу реєстрації звернень громадян²⁷ або Книги скарг та пропозицій²⁸. Зустрічі з представниками громад, бесіди з ними, консультації найчастіше відбуваються у службових кімнатах відповідних працівників поліції або актових залах.

Звичайним шляхом подання скарги на дії або бездіяльність поліцейських є звернення до керівництва ГУ НП. Залежно від змісту повідомлення, люди також скаржаться до Державного бюро розслідувань або Національного антикорупційного бюро. Для перевірки скарг часто використовуються ресурси самої ж поліції — співробітники внутрішньої безпеки або представники різних відділів ГУ НП. Кількість скарг у 2019 році склала 872, але підтвердилося тільки 9. За кожною скаргою, яка була визнана в ході розслідування обґрунтованою, працівників ГУ НП було притягнуто до дисциплінарної відповідальності.

27 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1493-17>

28 http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE30618.html

КОЛ-ЦЕНТР «102»

Традиційними шляхами звернення до поліції залишаються телефонний дзвінок та написання заяви безпосередньо у відділенні²⁹. У відділах та відділеннях ведеться постійне чергування, люди можуть звернутись із повідомленнями про злочини або події. Але для тих, хто перебуває віддалено, або з інших причин не може звернутись безпосередньо до відділу, завжди працює телефонна лінія «102», яка цілодобово обслуговує дзвінки з усієї області. Усі дзвінки записуються, тому nereагування є фактично неможливим. У службі «102» Луганського ГУ НП працює 25 осіб та диспетчери, які фактично є працівниками чергової частини. На чергування заступає 3 людини, робота відбувається в 4 зміни. Графік чергування — «доба-три». Оператори «102» постійно підвищують свій рівень кваліфікації на тренінгах.

Прийом повідомлень на «102» відбувається згідно з наказом МВС України № 111 від 16.02.2018 р.³⁰ Працівники підрозділів «102» та диспетчери розташовуються в приміщеннях ГУ НП. Прийом екстрених викликів підрозділом «102» здійснюється централізовано з усієї території обслуговування відповідного ГУ НП. Кожен працівник підрозділу «102» і диспетчер чергової зміни забезпечуються відповідними автоматизованими робочими місцями та повинні мати авторизований доступ до системи «Інформаційний портал Національної поліції» (ІПНП).

Організація роботи працівників підрозділу «102» здійснюється згідно із затвердженим начальником Управління оперативного-аналітичного забезпечення та оперативного реагування (УОАЗОР) графіком чергувань. Режим внутрішнього розпорядку затверджується керівником органу (підрозділу) поліції. Поліцейські, які залучені до чергування, несуть службу в однострої. Усі переговори працівників підрозділу «102» з використанням відповідного кінцевого обладнання фіксуються багатоканальним цифровим реєстратором документування мовленнєвої інформації. Запис, строк зберігання аудіо- та відеоінформації заяв та повідомлень, порядок її зняття з реєстратора визначаються в установленому порядку.

Під час спілкування із заявником, оператор «102» першочергово має встановлювати та вносити до системи ІПНП інформацію про:

- вид правопорушення або події (визначається з урахуванням можливості настання тяжких наслідків) та визначає попередню кваліфікацію;
- час, місце (адресу), обставини вчиненого правопорушення або події (у разі неможливості заявника назвати точну адресу вчинення правопорушення, необхідно уточнити приблизну адресу, де вчинено правопорушення (район, напрямок в'їзду або виїзду з міста, розташовані поблизу магазини, торговельні центри, парки або інші орієнтири), на електронній мапі встановити маркер приблизного місця вчинення правопорушення та за його допомогою знайти найближчі орієнтири, які допоможуть зорієнтуватися заявнику);
- дані про потерпілого або заявника (прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, реєстрація місця проживання (перебування), місцезнаходження, абонентський номер телефону, а також те, чи потребує він або інші особи медичної допомоги);
- іншу необхідну інформацію, проставивши маркер події за територіальним

29 <http://khpg.org/files/docs/1553006081.pdf>

30 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0371-18>

місцем розташування підрозділу «102», у разі ненадання заявником своїх установчих даних або адреси місця вчинення правопорушення або події;

- територію місцеперебування (місцезнаходження) заявника та місця вчинення правопорушення, у разі якщо місце вчинення правопорушення або події не збігається з місцеперебуванням (місцезнаходженням) заявника.

Зазначену інформацію в системі ІПНП надіслати відповідним працівникам поліції, уповноваженим здійснювати організацію реагування на правопорушення або події (ПП, ГРПП, СОГ), за місцезнаходженням підрозділу «102».

Також важливу роль у системі реагування на повідомлення відіграє оперативний черговий територіального відділу поліції (ТВП). Його діяльність прописана в наказі МВС України № 111 від 16.02.2018 р. (далі — наказ № 111)³¹.

Згідно з положеннями наказу № 111, отримавши телефоном повідомлення про правопорушення або подію (електронне повідомлення від працівника підрозділу «102» через систему ІПНП), оперативний черговий ТВП зобов'язаний:

- 1.** ознайомитися зі змістом повідомлення та діяти, керуючись Алгоритмом орієнтовних невідкладних дій працівника чергової служби;
- 2.** зареєструвати заяву чи повідомлення в системі ІПНП (в журналі єдиного обліку заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події (далі — журнал ЄО) в разі тимчасової відсутності технічних можливостей для внесення таких відомостей до системи ІПНП);
- 3.** за погодженням з диспетчером направити на місце вчинення правопорушення або події наряд поліції, окремих працівників, а у разі вчинення кримінального правопорушення — СОГ;
- 4.** контролювати виконання завдань нарядами поліції та СОГ, які направлялися диспетчерами на відпрацювання правопорушення або події;
- 5.** при отриманні від наряду поліції, який прибув на місце події, інформації про наявність ознак кримінального правопорушення, невідкладно направити на місце події СОГ, доповісти відповідальному по ТВП (начальнику СРПП), начальнику ТВП або особі, яка виконує його обов'язки, та внести відповідну інформацію до системи ІПНП;
- 6.** у разі надходження телефонного повідомлення від диспетчера про відсутність вільних нарядів і неможливість організації реагування силами наявних добових нарядів, доповісти начальнику ТВП або особі, яка виконує його обов'язки, та відповідальному по ТВП (начальнику СРПП), які визначають додаткові сили і засоби, що необхідно задіяти для реагування на ці повідомлення, та надають доручення щодо їх направлення на місця подій;
- 7.** у разі необхідності повідомити служби екстреної допомоги «101», «103», «104», інші правоохоронні органи та органи державної влади.

Робота системи виглядає наступним чином.

Абсолютно всі повідомлення з мобільних та міських/міжміських телефонів надходять до Ситуаційного центру ГУ НП Луганській області.

- Вхідні повідомлення обробляє оператор лінії «102», це оператори, які пра-

31 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0371-18>

цюють на телефоні з багатоканальною лінією. Кількість каналів визначається кількістю операторів в наявності.

- Оператор «102», отримавши повідомлення, коротко виписує фабулу події та привласнює події код за видом події. По факту відбувається первинна кваліфікація події, від її точності залежать швидкість та правильність розміщення сил та засобів для реагування.
- Оператор «102» вводить дані події в електронну картку, яка одразу потрапляє до ІПНП і стає доступною для диспетчера «102» та/або оперативного чергового ТВП. Нормативно ця інформація має бути отримана підрозділом, який має відреагувати, протягом 2 хв із використанням програми «Цунамі».
- Диспетчер «102»/оперативний черговий приймає рішення, хто саме із наявних вільних патрулів/нарядів/екіпажів/СОГ поїде на конкретний виклик. Слід зазначити, що патрулі УПП Луганської області також включені до цієї системи реагування. Диспетчер «102» має доступ до програми управління нарядами (силами та засобами) «Цунамі». Програму встановлено на всі планшети всіх екіпажів, які доступні для реагування у кожний конкретний момент у режимі онлайн.
- Диспетчер/черговий приймає рішення, на який конкретно наряд/екіпаж розподілити конкретний виклик. Розподіл відбувається пересиланням електронної картки з описом події безпосередньо на планшет наряду/екіпажу.
- У випадку, якщо на момент отримання виклику у диспетчера «102» відсутні вільні наряди/екіпажі, виклик переадресується на чергову службу територіального відділу поліції для реагування.
- Екіпаж/наряд, прийнявши виклик, натискає на екрані планшету клавішу «Прийняв», у результаті чого статус наряду змінюється в системі. Після прибуття на місце та з'ясування нових та/або додаткових обставин події, екіпаж/наряд може доповнити або змінити попередню кваліфікацію події; викликати додаткові сили реагування, викликати СОГ у разі виявлення ознак кримінального правопорушення, вирішити ситуацію та відправити в систему повідомлення «Виконано».
- Переадресація виклику на СОГ та/або інші наряди поліції відбувається за тим самим алгоритмом. Усі модифікації виклику реєструються в ІПНП окремо, а лише після завершення реагування об'єднуються. До прибуття СОГ на місце події, екіпаж/наряд УПП/ГРПП здійснює охорону місця події, опитує свідків, заявників та очевидців. Після прибуття СОГ, наряд поліції за необхідності продовжує допомагати оформлювати подію або залишає місце події, відправивши диспетчеру повідомлення «Виконано». СОГ після прибуття на місце події також опитує заявників, потерпілих, виконує первинні розшукові дії, фіксує слідову картину за участі техника або експерта-криміналіста НДЕКЦ. Після закінчення роботи СОГ, виклик закривається диспетчером «102» та дані вносяться до Єдиного обліку оперативним черговим по ТВП.

Упродовж 2019 року до органів та підрозділів ГУ НП Луганській області надійшло 108 000 заяв та повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події, що на 3 % менше, ніж 2018 року. Зі вказаної кількості звернень ознаки кримінальних правопорушень було виявлено в 14 100 повідомленнях, тобто у 13 %, із яких до ЄРДР було внесено 10 000, а 4 100 було приєднано до раніше облікованих кримінальних проваджень. Найбільше повідомлень надходить з Лисичанська, Рубіжного, Северодонецька, Старобільська, Попасної, Кремінної.

Особливістю реєстрування повідомлень в області є те, що частина заяв надходить з тимчасово непідконтрольних уряду територій та реєструється. Зазвичай це повідомлення про тяжкі або особливо тяжкі злочини, але в системі відомчої статистики ці повідомлення не відрізняються від отриманих з підконтрольних уряду України територій. Поступово це веде до накопичення нерозкритих справ, що негативно впливає на показники діяльності управління.

Разом з тим, уже другий рік поспіль поліція отримує 93 000 заяв та повідомлень, що не містять ознак кримінальних правопорушень.

Згідно з даними, отриманими в ході інтерв'ювання працівників ГУ НП, відповідальних за систему реагування на повідомлення, найбільшими проблемами, що впливають на швидкість реагування та якість роботи, є наступні:

1. Відсутність централізованої обробки операторами «102» усіх дзвінків, що надходять зі стаціонарних телефонів з області. Сьогодні службою «102» централізовано опрацьовуються виклики громадян, що надходять з мобільних терміналів усієї підконтрольної уряду України території, проте зі стаціонарних телефонів — лише з міст Северодонецьк, Рубіжне та Лисичанськ.

2. Відсутність розгалуженої системи відеоспостереження з можливістю моніторингу отриманої інформації в Ситуаційному центрі ГУ НП, у тому числі з можливістю розпізнавання облич та номерних знаків.

На території Луганської області встановлено 325 камер спостереження, інформація з яких виведена до чергових частин територіальних відділів поліції. Лише 18 камер мають аналітичні можливості (впізнання номеру авто або людини). 20 камер було встановлено за сприяння ПРООН. На виконання місцевих програм профілактики правопорушень, у 2020 році заплановано встановлення ще 75 камер спостереження в області в 5 районах.

Минулого року на КПВВ Станиця Луганська було встановлено 2 камери спостереження з аналітичними можливостями для розпізнавання облич осіб, що перетинають «лінію зіткнення». Відеопотік зі встановлених камер виведено до центру обробки даних ГУ НП в Луганській області.

Також проведено перемовини з телекомунікаційною компанією та направлено листи до Старобільської, Марківської, Попаснянської, Міловської, Щастинської, Білокуракинської, Троїцької, Сватівської місцевих адміністрацій щодо встановлення регіональної системи відеонагляду з можливістю розпізнавання номерів та подальшого інтегрування даних до системи «Гарпун». Разом із тим, навіть для того, щоби завантажувати дані зі вже наявних камер до системи «Гарпун», ГУ НП потребує придбання та налаштування серверу Supermicro SYS-5029R-TR.

Питання розбудови системи відеоспостереження в області обговорювалось 10 лютого 2020 року на відеоселекторній нараді за головуванням Голови ОДА та за участі ОВЦА, керівництва ГУ НП, відділів поліції, міських голів, голів райдержадміністрацій, районних рад та ОТГ. Головою ОДА було дано доручення представникам місцевої влади виділити кошти з місцевих бюджетів на придбання інтелектуальних камер.

3. Некомплект працівників поліції, які безпосередньо забезпечують оперативне реагування на заяви та повідомлення громадян про вчинення правопорушення та інші події.

4. Незабезпеченість усіх нарядів поліції, що залучаються до оперативного реагування, достатньою кількістю планшетних пристроїв зі встановленим програмним продуктом, здатним безперебійно перебувати в ІПНП.

5. Постійні збої серверів, що забезпечують роботу ІПНП, а також відсутність на усій підконтрольній уряду України території регіону стійкого покриття з високошвидкісним доступом до мережі Інтернет у форматі 3G та 4G.

6. Збільшення кількості скарг громадян щодо неналежного реагування на повідомлення про вчинення правопорушень або подій, у тому числі щодо неприбуття нарядів на місце події. Так, у 2019 році таких скарг надійшло 5 725, а 2018-го — 3 228.

Серед **потреб та планів на 2020 рік у сфері покращення реагування на повідомлення**, згідно з планом діяльності ГУ НП:

- пошук коштів на закупку ситуаційного автомобіля та БПЛА для сектора ситуаційного аналізу для якісного виконання завдань з оцінки ситуації на місці та поза місцями дислокації;
- забезпечення участі поліцейських у навчаннях з питань взаємодії ситуаційного центру з операторами служби «102», диспетчерами та нарядами поліції під час організації роботи з розкриття злочинів по гарячих слідах, проведення яких заплановано на базі ГУ НП в Дніпропетровській області у січні-вересні. Планується отримання практичних навичок та технологічної освіченості працівників під час використання системи відеонагляду та відеоаналітики;
- встановлення прямого з'єднання між диспетчером «103», бригадою екстреної медичної допомоги та службою «102» ГУ НП з метою забезпечення належної взаємодії між підрозділами поліції та закладами охорони здоров'я області в межах компетенції розв'язання питань;
- з метою забезпечення безперебійної роботи логістичних пристроїв в ІПНП — аналіз стану покриття мобільними операторами зв'язку населених пунктів та автошляхів області, де відсутній доступ до мережі Інтернет у форматі 3G та 4G. За результатами аналізу розв'язати питання щодо можливої заміни мобільного оператора, який надає послуги ГУ НП.

РОБОТА ГРУП ШВИДКОГО РЕАГУВАННЯ ТА СЛІДЧО-ОПЕРАТИВНИХ ГРУП

Первинне реагування на повідомлення про злочин забезпечується групами реагування патрульної поліції (ГРПП) відповідно до наказу № 111. Група реагування патрульної поліції (далі — ГРПП) — наряд патрульної поліції у складі не менше 2 працівників, які в зоні оперативного реагування виконують завдання із забезпечення публічного (громадського) порядку, взаємодії з населенням, безпеки дорожнього руху, запобігання правопорушенням або подіям, оперативного реагування на них. У територіальних підрозділах вони є складовою сектору реагування патрульної поліції (далі — СРПП) — підрозділу патрульної поліції, який цілодобово забезпечує оперативне реагування на повідомлення про правопорушення або події, у межах компетенції здійснює їх розгляд, а також комплекс превентивних заходів шляхом патрулювання території обслуго-

вування, виявлення та припинення правопорушень, застосування визначених законодавством поліцейських та інших заходів.

Сектори реагування патрульної поліції створюються у наступному порядку:

1. сектори реагування патрульної поліції утворюються у відділах, відділеннях поліції ГУ НП, на території обслуговування яких не передбачено створення підрозділів патрульної поліції Департаменту патрульної поліції Національної поліції України;

2. для кожного відділу, відділення поліції необхідна кількість груп реагування патрульної поліції визначається наступним чином:

а) мінімальна кількість ГРПП утворюється із розрахунку 1 ГРПП на 25 тис. населення;

б) оптимальна кількість ГРПП вираховується з урахуванням коефіцієнту, помноженого на мінімальну кількість необхідних ГРПП ($K = 1 + ((1 / \text{щільність}) * 100 - 1) / 3$, де K — коефіцієнт, 100 — максимально допустима щільність населення, а 3 — різниця між максимальною та мінімальною щільністю населення в різних областях України);

3. до складу ГРПП призначається не менше 2 працівників (як правило, інспектор та поліцейський);

4. орієнтовна штатна чисельність ГРПП повинна складати: для відділу поліції — близько 40 % від загальної штатної чисельності підрозділу, для відділення поліції — близько 60 %;

5. начальник відділу, відділення поліції з урахуванням змін оперативної обстановки на території обслуговування (на час курортного періоду; у зв'язку з необхідністю проведення оперативно-профілактичного відпрацювання; для перекриття каналів надходження зброї, у тому числі із зони ООС (блокпости); у зв'язку з введенням надзвичайного стану, епідеміями, необхідністю виставлення карантинних та інших постів тощо) може клопотати перед начальником ГУ НП про тимчасове збільшення кількості ГРПП та інших нарядів поліції шляхом тимчасового покладання цих обов'язків на працівників інших структурних підрозділів відділів, відділень поліції або залучення додаткових сил та засобів.

Згідно з наказом № 111, органи (підрозділи) поліції та їхні посадові особи під час реагування на правопорушення або події повинні здійснювати:

1. реагування на всі повідомлення про правопорушення або події, інформація про які отримана в будь-який спосіб, направлення на місця подій сил і засобів поліції, необхідних для захисту прав і свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, а також міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, і сприяння їх реалізації;

2. підтримання постійної готовності сил і засобів Національної поліції України до реагування на правопорушення або події;

3. орієнтування всіх видів нарядів про вчинення кримінальних та інших правопорушень, прикмети осіб, які їх вчинили, об'єкти посягань;

4. особисту безпеку громадян, захист їхніх прав і свобод, законних інтересів, запобігання чи припинення правопорушень, виявлення та затримання осіб, які їх учинили, усунення негативних наслідків правопорушень або подій;

5. організацію обміну інформацією та взаємодії з іншими правоохоронними органами, органами державної влади та місцевого самоврядування, а також підприємствами, установами та організаціями всіх форм власності під час реагування на правопорушення або події;
6. особисту безпеку працівників поліції, організацію їх навчання щодо дій у типових та екстремальних ситуаціях;
7. оперативне інформування чергових служб вищого рівня, інших органів державної влади, підприємств, установ, організацій, до компетенції яких належить питання надання допомоги громадянам, які звернулись з відповідною заявою або повідомленням до органу (підрозділу) поліції.

Більшість видів правопорушень мають відповідні алгоритми дій поліцейських ГРПП, зокрема наказом передбачено алгоритми за наступними різновидами кримінальних правопорушень: убивство, виявлення трупа, розбій, грабїж, терористичний акт або злочин із застосуванням вибухівки, анонімне повідомлення щодо загрози безпеці людей, знищення чи пошкодження об'єктів власності або можливого вчинення терористичного акту, виявлення вибухонебезпечних предметів (речовин, механізмів), затримання особи, яка чинить збройний опір, викрадення або захоплення повітряного судна, масові заворушення, напад на орган (підрозділ) поліції, захоплення заручників, групове порушення публічного (громадського) порядку або хуліганство із застосуванням зброї, хуліганство, згвалтування, нанесення тілесного ушкодження, дорожньо-транспортна пригода, незаконне заволодіння транспортним засобом, крадіжка, крадіжка зброї, вибухових, радіоактивних та отруйних речовин, крадіжка вантажів на залізничному транспорті, шахрайство, виявлення підроблених грошей чи цінних паперів, кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів та психотропних речовин, учинення кримінальних правопорушень іноземцями, особами без громадянства або стосовно них, розшук дітей, розшук осіб, які заблукали в лісі, розшук осіб, зниклих безвісти, виявлення осіб, які не можуть сповістити відомості про себе, стихійне лихо, втеча осіб з-під конвою поліції, з ізолятора тимчасового тримання або з кімнати для затриманих, застосування зброї поліцейським, кримінальні правопорушення, учинені проти працівників правоохоронних органів, суддів, державних чи громадських діячів. Так, наприклад, алгоритм дій працівника чергової служби після отримання повідомлення про розбій/грабїж включає наступне.

1. Працівник чергової служби зобов'язаний з'ясувати:

- 1) час, місце та обставини вчинення кримінального правопорушення;
- 2) кількість правопорушників, їхні установчі дані, місцеперебування (місцезнаходження), прикмети, сліди, які могли залишитися на одязі або тілі правопорушників, наявність у них зброї, транспорту, шляхи можливого відходу або місця появи (переховування);
- 3) найменування, кількість і прикмети викраденого майна;
- 4) найменування та належність об'єкта, на якому вчинено кримінальне правопорушення, наявність охорони або охоронної сигналізації;
- 5) установчі дані, стан і місцеперебування (місцезнаходження) потерпілого, а якщо про кримінальне правопорушення повідомила інша особа — заявника.

- 2.** Попередити заявника (потерпілого) про збереження обстановки та слідів кримінального правопорушення на місці події.
- 3.** Зареєструвати повідомлення в установленому порядку.
- 4.** негайно направити на місце події СОГ, інші наряди поліції та дільничного офіцера поліції (у межах закріпленої за ним поліцейської дільниці), представників кінологічної служби (за необхідності).
- 5.** негайно доповісти начальникові органу (підрозділу) поліції, його заступникам (відповідно до розподілу функціональних обов'язків), відповідальному по органу (підрозділу) поліції (начальнику СРПП) та до чергової служби вищого рівня.
- 6.** Про прикмети правопорушників, напрямок їхнього руху та транспорт, який вони використовували, викрадене майно орієнтувати:
 - 1)** усі види нарядів поліції, дільничних офіцерів поліції;
 - 2)** керівників медичних закладів (якщо є дані, що правопорушник отримав травму);
 - 3)** чергових органів (підрозділів) поліції.
- 7.** Організувати перекриття можливих шляхів відходу правопорушників, місць їхньої можливої появи (переховування) та організувати переслідування.
- 8.** Повідомити чергового прокуратури.
- 9.** За необхідності викликати на місце події бригаду екстреної медичної допомоги.
- 10.** Якщо потерпілий знаходиться в медичному закладі, одночасно з виїздом на місце події направити до нього працівника підрозділу кримінальної поліції або слідчого (дізнавача) для з'ясування обставин учиненого злочину.
- 11.** Викликати керівників (матеріально відповідальних осіб) об'єкта, де вчинено кримінальне правопорушення або власника майна з метою встановлення розміру заподіяних збитків та докладного опису викраденого.
- 12.** За необхідності за рішенням начальника органу (підрозділу) поліції увести в дію один зі спеціальних оперативних планів та діяти згідно з цим планом і вказівками керівника поліцейської операції.
- 13.** Надіслати до чергової служби вищого рівня інформацію про обставини вчинення кримінального правопорушення, ужиті заходи та їхні результати.
- 14.** У разі викрадення/вилучення речей, внести необхідні відомості про них до системи ІПНП.

Протягом 2019 року для відпрацювання повідомлень громадян про вчинення правопорушень та інших подій залучалося понад 13 000 нарядів ГРПП та 47 000 нарядів СОГ, при цьому середній час (з моменту надходження повідомлення на логістичний пристрій до прибуття наряду на місце події) оперативного реагування склав:

- нарядами ГРПП — 13 хвилин 28 секунд;
- слідчо-оперативними групами (СОГ) — 20 хвилин 44 секунди.

Найшвидше реагування в 2019 році відбувалось у Білокуракинському ВП (9 хвилин 56 секунд) та Новопсковському ВП (11 хвилин 55 секунд), найдовше — у Кременському ВП (29 хвилин 6 секунд). Слід відзначити, що на швидкість прибуття значним чином впливає якість дорожнього покриття в районі реагування³² та стан автотранспорту.

Важливою ланкою реагування на повідомлення про злочини також є слідчо-оперативна група (СОГ), яка створюється та працює відповідно до наказу № 111. СОГ — це організаційна форма взаємодії слідчих (дідзнавачів), працівників оперативних та інших підрозділів поліції.

Завданням СОГ є виявлення, фіксація, вилучення та пакування слідів кримінального правопорушення, речових доказів, установлення свідків та потерпілих, з'ясування обставин кримінального правопорушення, що мають значення для всебічного, повного та неупередженого їх дослідження, а також встановлення осіб, які його вчинили. СОГ створюються при чергових службах органів та підрозділів поліції. Склад цих груп формується з-поміж працівників поліції відповідно до графіка чергування, затвердженого керівником органу, підрозділу поліції та погодженого з керівником органу досудового розслідування. Склад СОГ визначено наказом МВС України № 575 від 07.07.2017 р. «Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні»³³. До неї входять: слідчий (старший СОГ), працівник оперативного підрозділу, інспектор-криміналіст (технік-криміналіст), а також (за необхідності) кінолог зі службовим собакою.

Після прибуття на місце події, члени СОГ з'ясовують обставини вчинення кримінального правопорушення, установлюють свідків, прикмети осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, а також ймовірні шляхи їхнього руху. У разі необхідності вживають заходів для переслідування транспортних засобів, якими заволоділи особи, що вчинили кримінальне правопорушення, або тих, що використовувалися при його вчиненні. Беруть участь у розшуку та затриманні осіб, які підозрюються у вчиненні цих кримінальних правопорушень.

Після прибуття на місце події, **слідчий:**

1. керує діями інших членів СОГ та відповідає за якість проведення огляду місця події; разом з іншими членами СОГ, залученими спеціалістами, запрошеними потерпілими, свідками та іншими учасниками кримінального провадження в установленому КПК України порядку фіксує відомості щодо обставин учинення кримінального правопорушення; вилучає речі і документи, які мають значення для кримінального провадження, та речі, вилучені з обігу, у тому числі матеріальні об'єкти, придатні для з'ясування обставин, що підлягають доказуванню, забезпечує в установленому порядку їхнє належне зберігання для подальшого направлення для проведення судової експертизи; має право заборонити будь-якій особі перебувати на місці огляду або залишати його до закінчення огляду та вчиняти будь-які дії, що заважають проведенню огляду;

2. за наявності підстав, інформує уповноваженого працівника чергової служби про залучення додаткових сил і засобів для фіксування всіх обставин вчиненого кримінального правопорушення;

32 <https://www.google.com.ua/maps/d/viewer?mid=1WYJD8r6wgfVOJBBOhfAX-YSzIrY&hl=uk&ll=49.16110308351407%2C39.33627442558736&z=9>

33 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17#n14>

3. за необхідності, після початку кримінального провадження допитує про обставини вчиненого кримінального правопорушення заявника, потерпілого, свідків та інших учасників кримінального провадження; надає письмові доручення працівникам оперативних підрозділів про проведення слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні.

Працівник оперативного підрозділу на місці події:

1. здійснює поквартирний чи подвірний обхід з метою виявлення свідків учиненого кримінального правопорушення, збору відомостей, що можуть бути використані як докази;

2. установлює час, місце й обставини вчинення кримінального правопорушення; кількість осіб, які його вчинили, їхні прикмети; наявність у них зброї, транспортних засобів, слідів на одязі чи тілі, які могли залишитися через опір потерпілих або під час подолання перешкод; індивідуальні ознаки викрадених речей; напрямок руху осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, інші відомості, необхідні для їх встановлення; використовує наявні джерела оперативної інформації з метою розкриття кримінального правопорушення;

3. негайно інформує слідчого про отримані дані щодо обставин вчинення кримінального правопорушення та осіб, які його вчинили, з метою їх подальшої фіксації шляхом проведення слідчих (розшукових) дій або негласних слідчих (розшукових) дій;

4. виконує письмові доручення слідчого про проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій. Під час їх виконання користується повноваженнями слідчого.

Інспектор-криміналіст (технік-криміналіст) на місці події:

1. надає консультації слідчому з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок;

2. з використанням спеціальних знань та навичок, науково-технічних засобів і спеціального обладнання проводить вимірювання, фотографування, звуко- чи відеозапис, складає плани та схеми, виготовляє графічні зображення оглянутого місця чи окремих речей;

3. виявляє, фіксує, здійснює вилучення та пакування матеріальних об'єктів, які несуть на собі слідову інформацію вчиненого правопорушення;

4. проводить експрес-аналіз за зовнішніми характеристиками вилучених об'єктів (без надання письмового висновку), звертає увагу слідчого на фактичні дані, що мають значення для розслідування обставин кримінального правопорушення;

5. відповідає за якісну фіксацію всієї слідової інформації, повноту відображених про це даних у протоколі огляду та схемі (плані) до нього.

Дільничний офіцер поліції (поліцейський патрульної поліції) на місці події:

1. до прибуття СОГ забезпечує охорону місця події, збереження слідів учиненого кримінального правопорушення та в разі необхідності організовує надання невідкладної медичної допомоги потерпілим особам;

2. з'ясовує обставини вчиненого кримінального правопорушення, установлює

свідків, очевидців події, прикмети правопорушників, збирає інші відомості, що можуть бути використані в якості доказів;

3. інформує уповноваженого працівника чергової частини органу, підрозділу поліції про обставини вчинення кримінального правопорушення та осіб, які його вчинили, з метою вжиття невідкладних заходів щодо їх затримання;

4. з прибуттям СОГ негайно інформує слідчого про отримані дані щодо обставин учинення кримінального правопорушення та осіб, які його вчинили, для їх подальшої фіксації шляхом проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій.

Кінолог на місці події:

1. за узгодженням зі слідчим визначає межі огляду місця події та порядок його проведення з метою виявлення слідів і предметів, які мають значення для застосування службового собаки, на основі наявної інформації визначає доцільність його застосування;

2. уживає заходів для розшуку та затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, шляхом застосування службового собаки по запахових слідах, речах і предметах, залишених на місці події, а також з метою пошуку слідів і предметів, які мають значення для розкриття і розслідування кримінального правопорушення;

3. бере участь у блокуванні місця вчинення кримінального правопорушення, його огляді, виявленні, фіксації, вилученні та зберіганні предметів і слідів, які можуть бути використані для розшуку особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, із застосуванням службового собаки;

4. позначає місця виявлення на шляху слідування службового собаки предметів і речей, які можуть бути використані для пошуку особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, із застосуванням службового собаки;

5. доводить до відома керівника СОГ інформацію про можливе походження запахоносіїв (слідів, предметів), виявлених на місці події, та їх використання для розкриття та розслідування кримінального правопорушення;

6. використовуючи отриману інформацію, застосовує службового собаку для розшуку особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, за її запаховими слідами;

7. обстежує за допомогою службового собаки прилеглу до місця події територію та можливі місця укриття особи, яка вчинила кримінальне правопорушення (горища і підвали прилеглих будівель, які не є житлом чи іншим володінням особи, незамкнені сховища, лісопаркові зони, кар'єри тощо);

8. разом із іншими працівниками поліції бере участь у переслідуванні та затриманні осіб, які підозрюються у вчиненні кримінального правопорушення, застосовує при цьому службового собаку;

9. за відсутності можливостей застосування службового собаки або в разі втрати ним сліду, діє за вказівкою керівника СОГ.

Патрулювання територій сільських відділів поліції не виконується — на це не вистачає ані транспортних та технічних, ані людських ресурсів. Робота в сільській місцевості ведеться або профілактична — дільничними, або в якості ре-

агування на повідомлення, або в рамках відпрацювань населених пунктів під час рейдів. Протягом 2019 року під час реагування по гарячих слідах, поліція розкрила 315 злочинів, виявила та зафіксувала 18 625 адміністративних правопорушень у сфері безпеки дорожнього руху та склала 5 136 адміністративних матеріалів у сфері публічної безпеки.

Серед проблем, із якими стикаються ГРПП, експерти виділяють:

- відсутність або нестачу бодикамер та планшетів;
- проблеми зі зв'язком (в Міловському, Марківському, Попаснянському районах та Станиці Луганській дуже погане покриття мережі мобільного оператора «Київстар»). Додатково усі екіпажі в районах вимушені використовувати цифровий радіозв'язок.

Навчання працівників ГРПП відбувається у тренінговому центрі ГУ НП в Луганській області. Кожен працівник проходить коротке навчання 2 рази на рік та постійну службову підготовку. Додатково ГРПП комплектуються курсантами навчальних закладів системи МСВ України (за системою «2 роки навчання — 1 рік роботи у практичних підрозділах»). У серпні 2019 року до ГУ НП прийшло 13 курсантів, серед яких 4 жінки; усі вони задіяні на викликах ГРПП.

ГУ НП в Луганській області також веде роботу, спрямовану на побудову взаємодії з патрульною поліцією області. Окрім того, що вони об'єднані в системі реагування, вони працюють під час рейдів, а також разом обслідують дорожнє покриття та складають акти про його недоліки, які спрямовують до місцевої влади; працюють в рамках операцій. Протягом року проводиться 24 таких відпрацювання, сили залучаються після видання спільного наказу ГУ НП та УПП в Луганській області. В наказі прописано план спільних дій, кількість екіпажів. Зазвичай відпрацювання проводяться кожен місяць у двох районах, де склалася найгірша криміногенна ситуація. До операцій також залучаються дільничні офіцери, ювенальні інспектори, кожен відпрацьовує свій напрямок — дільничні відвідують раніше судимих та осіб, що мають право зберігати зброю, ювенальні інспектори — сім'ї у складних життєвих обставинах.

ГРПП відпрацьовують авто- та залізничні вокзали та відділення «Нової пошти», де перевіряють підозрілих осіб та багаж з метою виявлення незаконного транспортування зброї, вибухівки та наркотиків. Також ГРПП працюють у потягах «Попасна – Сватове».

РОБОТА ДІЛЬНИЧНИХ ІНСПЕКТОРІВ ПОЛІЦІЇ

Окрім груп реагування патрульної поліції (ГРПП) та слідчо-оперативних груп (СОГ), важливу роль з реагування та профілактики правопорушень, взаємодії з населенням в ГУ НП виконує служба дільничних. Їхня робота регламентована наказом МВС України № 650 від 28.07.2017 р. «Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції»³⁴. Відповідно до наказу, дільничний організовує превентивну (профілактичну) роботу, яка передбачена законодавством України та спрямована на попередження кримінальних та інших правопорушень, перевірку дотримання обмежень, установлених законом відносно осіб, які перебувають на превентивному обліку, здійснення поліцейського піклування. Дільничний організовує свою роботу в межах поліцейської дільниці — території, що

34 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17>

обслуговується дільничним офіцером поліції (ДОП), із чисельністю населення, що не перевищує 6 тис. осіб у сільській місцевості та 7 тис. осіб — у містах.

Слід відзначити, що розподіл навантаження та якість послуг дільничного офіцера поліції залежать від некомплекту в підрозділі. Станом на початок 2020 року, некомплект серед дільничних сягав 18,1 %, найбільший — у Біловодському ВП (8 із 25 посад), Білокуракинському (4 із 10 посад), Сватівському та Лисичанському (8 із 29 посад). Раніше дільничних також залучали до роботи ГРПП та СОГ, але з 2019 року ця практика майже не застосовується. Разом із тим, дільничний сам може розкрити злочин у процесі своєї діяльності, а із запровадженням системи кримінальних проступків працюватиме над цим постійно.

Основним місцем несення служби дільничного є поліцейська станція — службове приміщення, що надається ДОП для виконання покладених на нього завдань із забезпечення правопорядку в межах поліцейської дільниці.

До основних напрямків/функцій дільничного офіцера поліції віднесено:

- 1.** здійснення профілактичної роботи, спрямованої на запобігання вчиненню кримінальних та інших правопорушень;
- 2.** виявлення причин та умов, що призводять до вчинення кримінальних та адміністративних правопорушень, вжиття у межах компетенції заходів для їх усунення;
- 3.** вжиття заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення кримінального, адміністративного правопорушення;
- 4.** здійснення своєчасного реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події;
- 5.** у випадках, визначених законом, здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення, прийняття рішення про застосування адміністративних стягнень та забезпечення їх виконання;
- 6.** доставляння у випадках і порядку, визначених законом, затриманих осіб, підозрюваних у вчиненні кримінального правопорушення, та осіб, які вчинили адміністративне правопорушення;
- 7.** вжиття всіх можливих заходів з метою надання невідкладної, зокрема домедичної і медичної, допомоги особам, які постраждали внаслідок кримінальних чи адміністративних правопорушень, нещасних випадків, особам, які опинилися в ситуації, небезпечній для їхнього життя чи здоров'я, а також особам, які постраждали від торгівлі людьми;
- 8.** ужиття заходів для запобігання вчиненню домашнього насильства та його припинення відповідно до спільного наказу МВС та МСП України № 369/180 від 13.03.2019 р. «Про затвердження Порядку проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства»³⁵;
- 9.** здійснення контролю за дотриманням фізичними та юридичними особами спеціальних правил та порядку зберігання й використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів, матеріалів та речовин, на які поширюється дозвільна система відповідно до наказу МВС України № 622 від 21.08.98 р.

35 http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE33304.html

«Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів»³⁶;

10. взаємодія відповідно до законодавства у межах контрольованих прикордонних районів з дільничними інспекторами прикордонної служби щодо проведення превентивних заходів з протидії нелегальній міграції та іншій протиправній діяльності на державному кордоні, отримання інформації про шляхи проникнення та накопичення контрабандних товарів, а також мешканців населених пунктів, розташованих поблизу державного кордону, які здійснюють незаконні операції з переміщення товарів;

11. вжиття заходів для забезпечення публічної безпеки та порядку під час примусового виконання судових рішень і рішень інших органів (посадових осіб), а також заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю державних виконавців, приватних виконавців та інших осіб, які беруть участь у вчиненні виконавчих дій, здійснення приводу у виконавчому провадженні відповідно до Закону України «Про виконавче провадження»³⁷;

12. участь у межах повноважень, передбачених законом, у здійсненні заходів, спрямованих на соціальну адаптацію осіб, які звільнилися з місць позбавлення волі відповідно до Закону України «Про соціальну адаптацію осіб, які відбувають чи відбули покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк».³⁸

Протягом 2019 року дільничними офіцерами поліції області було розглянуто 32 939 заяв, із них підтвердились 30 %. Середнє навантаження на дільничного області — 9,4 ЄРДР та 81,1 адміністративне провадження протягом року.

Кількість дільничних офіцерів поліції в області за штатом складає 256 осіб, некомплект — 39 осіб. Найбільший некомплект дільничних у Білокуракинському та Сватівському відділах поліції. Для відносно великих органів, наприклад Лисичанського відділу поліції, у якому працюють 272 осіб, некомплект не має критичного впливу. Водночас у випадку невеликих (наприклад, Білокуракинський або Станично-Луганський відділ поліції) некомплект практично паралізує роботу. Служба дільничних також очікує 60 випускників ВНЗ, які були спрямовані ГУ НП на навчання. З метою підвищення привабливості поліцейської роботи, було запущено квартирну програму: в 2017 році виділили 55 квартир на ГУ НП в Луганській області, у 2019 році в лізинг видали 1 квартиру за державною програмою. Враховуючи те, що багато працівників поліції є внутрішньо переміщеними особами, цього недостатньо.

Більшість дільничних офіцерів поліції пройшли навчання базовим знанням та навичкам взаємодії з громадами та «community policing». У травні-серпні 2017 року за підтримки ПРООН для 120 дільничних офіцерів поліції та поліцейських ювенальної превенції в містах Северодонецьк та Святогірськ було проведено тренінги з питань «community policing» та протидії домашньому насильству. Додатково у березні 2018 року тренінг по «community policing» пройшли ще 20 офіцерів ювенальної превенції та дільничних.

36 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98>

37 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>

38 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3160-17>

У планах ГУ НП області на 2020 рік — організувати та провести навчання поліцейських, які залучаються до складу груп превентивної комунікації, та поліцейських-перемовників за алгоритмом дій із забезпечення публічної безпеки та порядку під час проведення масових заходів.

Матеріально-технічне забезпечення діяльності дільничного має настільки велику роль, що фактично якщо в населеному пункті немає приміщення, то там немає і дільничного інспектора поліції. Реалізація програми Національної поліції України «Поліцейський офіцер громади» спрямована на те, щоб забезпечувати поліцейських житлом у місці обслуговування. Однак, сьогодні тільки 50 % дільничних живуть там, де працюють. Так, в Новоайдарському відділі поліції 90 % дільничних живе в Новоайдарі, але їм потрібно їздити до с. Трьохізбенки. Один зі способів вирішення проблеми наближення поліції до громади — це будівництво поліцейських станцій, але без сформованих громад та їхньої підтримки це неможливо. Через брак персоналу дільничний найчастіше обслуговує сусідні населені пункти, приїжджаючи туди за розкладом.

Також у планах ГУ НП на 2020 рік — «забезпечити роботу дільничних офіцерів поліції планшетами для отримання інформації з баз даних поліції під час здійснення превентивних заходів серед населення та отримання інформації про кримінальні та адміністративні правопорушення та інші події на поліцейських дільницях».

Слід зазначити, що одним із показників ефективності дільничного офіцера поліції є обов'язкове проведення зустрічі з населенням дільниці, яку офіцер обслуговує, щонайменше один раз на квартал. Останнім часом від дільничних вимагають присутності на засіданнях органів місцевого самоврядування та органів об'єднаних територіальних громад. Від дільничних ще вимагають виконання показників розкриття (ст. 395 КК України і 187 КУпАП України) порушення правил адміністративного нагляду. Зараз відбувається передача цієї функції сектору реагування патрульної поліції.

Регулярних програм взаємодії поліції і громад немає. Дільничні працюють з ОТГ, квартальними та вуличними комітетами. Існує низка громадських формувань, у які вступали раніше з метою отримання дозволу на зброю, але далеко не всі їх учасники приєднувалися до охорони громадського порядку. Основна взаємодія відбувається нерегулярно, в рамках проєктів, що мають обмежену тривалість.

Окремим напрямком діяльності дільничних офіцерів поліції є робота з вразливими групами. Так, у плані ГУ НП в Луганській області на 2020 рік окремо виділено наступні напрямки роботи:

- відпрацювання розташованих на території області дитячих будинків та загальноосвітніх шкіл-інтернатів для дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування, з метою виявлення фактів вчинення трудової експлуатації, прихованої праці стосовно неповнолітніх, порушень правил усиновлення;
- діяльність спеціальної мобільної групи зі складу працівників Сєвєродонецького ВП та УПП Луганської області з метою реагування на звернення громадян щодо вчинення правопорушень, пов'язаних з домашнім насильством, які скоєні у м. Сєвєродонецьк. Проведення навчання та щоденних інструктажів поліцейських, які залучаються до чергування у складі зазначеної мобільної групи. Проведення спільних нарад з метою усунення проблемних питань;
- здійснення перевірки сімей з дітьми, які опинилися у складних життєвих об-

ставинах, перевірка умов проживання та фактів можливого невиконання батьками їх обов'язків;

- робота щодо створення у 5 районах Луганської області (Троїцькому, Новопсковському, Білокуракинському, Попаснянському, Кременському) та у містах Сєверодонецьк та Лисичанськ кімнат для забезпечення допиту постраждалих від сексуального насильства, жорстокого поводження та інших видів насильства (домашнього чи булінгу) дітей, з використанням методики «зелена кімната». Забезпечення направлення спеціально уповноважених слідчих та поліцейських ювенальної превенції на проходження спеціальних курсів, тренінгу та навчань тактики опитування постраждалих від сексуального насильства. На момент написання звіту було створено одну «зелену кімнату» у м. Щастя.

Серед інших вразливих груп, з якими ведуть роботу дільничні, слід відзначити людей похилого віку. У рамках своєї службової діяльності офіцери відвідують їх та вивчають умови проживання та скарги. Час від часу відбуваються взаємодія та взаємне інформування з соціальними службами, пенсійним фондом та медиками, але постійних програм взаємодії немає. Важливим напрямком є робота з матерями, що прибули з місць позбавлення волі та потребують відновлення документів. Також у м. Попасна активно ведеться робота з самотніми матерями, здійснюється адресна допомога, було відзнято соціальний відеоролик.

З метою побудови тісної взаємодії поліцейського з об'єднаною територіальною громадою та орієнтації на її потреби, розпочато проєкт «Поліцейський офіцер громади». Відповідно до його положень, поліцейський офіцер громади — це працівник поліції, який забезпечуватиме порядок на території однієї громади, своєчасно реагуватиме на її потреби та об'єднуватиме в собі функції одразу п'ятих поліцейських: дільничного, патрульного, працівника ювенальної превенції, дозвільної системи, а згодом і дізнавача, який працює за окремим планом та не залучається до загальних заходів територіального підрозділу поліції. ГУ НП оцінює готовність ОТГ прийняти на баланс офіс офіцера й витрати на його утримання, далі проводиться конкурсний відбір серед офіцерів поліції, що працюють, після цього починається їх навчання, яке триває протягом 6 місяців. Офіцер громади буде реагувати на усі виклики самостійно та розслідувати дрібні злочини в громаді. Наскільки успішним стане цей проєкт, передбачити складно, бо багато залежить від спроможності громади забезпечувати офіцера всім необхідним для роботи, а також від можливості ГУ НП надати йому свободу дій на території громади, при цьому не залучаючи його до інших заходів.

Станом на 1 січня 2020 року проєкт «Поліцейський офіцер громади» працює у 7 областях України — Дніпропетровській, Кіровоградській, Харківській, Черкаській, Волинській, Рівненській та Хмельницькій. З березня 2020 року проєкт було офіційно відкрито в Луганській області за участі заступника Голови НПУ О. Фацевича. В рамках реалізації програми «Поліцейський офіцер громади» роботу було розпочато у вересні 2019 року. Керівники ОТГ заповнили анкети, а сьогодні проводиться оцінка ресурсів громад для подальшої реалізації проєкту. Наразі створено 3 поліцейських станції, одна з яких (Чмирівська ОТГ) відкрита у 2019 році.

ГУ НП в Луганській області провело попередню оцінку кількості офіцерів громади, які необхідні для забезпечення всіх громад. Загалом для всієї області їх потрібно 117. Розрахунок проводиться, виходячи з того, що один поліцейський офіцер громади буде працювати з 6 000 населення.

Усі відділи та відділення поліції обладнано спеціальними інформаційними стендами, на яких розміщено повідомлення про керівництво органу поліції, графік прийому громадян, надано зразки заповнення документів. Також там розміщено інформацію про дільничних інспекторів: місце розташування, контактні телефони, графік роботи та їхні фото. У більшості відділів поліції на стендах також розміщено попереджувальну інформацію, спрямовану на профілактику злочинів, а також контакти юристів або сервісних НГО, інформацію для постраждалих від домашнього насильства. Зазвичай ця інформація розміщується за згодою керівництва підрозділу або управління.

Таблиця № 1 «Розрахунок необхідної кількості ПОГ у ОТГ»

№	Об'єднана територіальна громада	Чисельність населення (тис.)	Необхідна кількість ПОГ
1	Біловодська	24	4
2	Білокуракинська	13	3
3	Лозно-Олександрівська	2,6	1
4	Кремінська	22	4
5	Новоастрханська	3,1	1
6	Красноречінська	6,8	2
7	Ніжньодуванська	3	1
8	Сватівська	22	4
9	Містківська	4	1
10	Коломийчеська	1	1
11	Білолуцька	4,1	1
12	Новопсковська	13,3	3
13	Привільська	1,5	1
14	Троїцька	14,6	3
15	Веселівська	2,1	1
16	Чмирівська	6,7	2
17	Калмиківська	1,2	1
18	Старобільська	20	4
19	Половинкінська	3	1
20	Підгорівська	4,3	1
21	Шульгінська	4,7	1
22	Великочернигівська	1,8	1
23	Станично-Луганська	14	3
24	Широківська	3,9	1
25	Нижньотеплівська	3,8	1
26	Красноталівська	2,0	1
27	Марківська	11,4	2
28	Лисичанська	115	20
29	Міловська	14	3
30	Щастинська	21	4
31	Новоайдарська	20	4
32	Попаснянська	25	5
33	Рубіжанська	60	10
34	Сєверодонецька	126	21

На території Луганської області зареєстровано 24 ОТГ, із яких працюють 18 (в інших не відбулися вибори). З метою проведення моніторингу спроможності ОТГ до взаємодії з відділами поліції, ГУ НП протягом 2019 року організувало та провело зустрічі з керівниками ОТГ, після чого керівники заповнили анкети щодо участі в проєкті ПОГ. Станом на момент складання звіту триває оцінка анкет та спроможності громади утримувати свого офіцера поліції. У частині з них (Біловодська, Білокуракинська, Ніжньодуванська, Коломийчеська, Новопсковська, Привільська, Троїцька, Веселівська, Чмирівська, Калмиківська, Старобільська, Шульгінська, Марківська) перемовини вже почались. Для того, щоби запустити проєкт, ОТГ повинне створити певні умови: виділити та відремонтувати приміщення, де буде не менше 12 м² на одного працівника, туалет та кімната відпочинку, а також забезпечити 150 літрів пального на рік. Майже всі ОТГ зобов'язалися виділити житло для офіцерів громади.

Відбір офіцерів для участі в проєкті почався 2 березня 2020 року. На першому етапі буде відібрано та навчено 22 офіцери, які влітку пройдуть навчання та стажування в Дніпрі. Після цього агенція ICITAP проведе інспектування приміщень, що виділені для ПОГ, та забезпечить їх транспортом. Для постійного обміну інформацією буде створений телеграм-канал, до якого будуть входити ПОГ та керівництво ГУ НП. Декларується, що поліцейські офіцери громади будуть вільні від показників і працюватимуть виключно для потреби громади.

Разом із тим, діяльність поліцейського офіцера громади регламентується тими ж наказами та нормативними актами, що й звичайного дільничного офіцера поліції. Окремого наказу, який регламентував би роботу поліцейського офіцера громади та фактично закріплював його роботу виключно на громаду, не існує, що у майбутньому може створити ризик для тривалого та сталого розвитку цього проєкту.

КОМУНІКАЦІЯ ПОЛІЦІЇ З ГРОМАДЯНАМИ ТА ДЕРЖАВНИМИ ОРГАНАМИ, А ТАКОЖ ЇХНЄ ІНФОРМУВАННЯ

До діяльності ГУ НП в Луганській області включено постійне інформування громадськості щодо діяльності поліції. Для цього поліція регулярно готує та оприлюднює матеріали про діяльність ГУ НП в області у сфері охорони та захисту прав і свобод людини, протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки і порядку; інформацію про спільні заходи за участі громадських організацій, органів місцевої виконавчої влади, спрямованих на задоволення потреб населення та покращення ефективності виконання поліцією покладених на неї завдань; оприлюднює статистичні та аналітичні дані про вжиті заходи щодо виявлення, запобігання та припинення порушень публічного порядку. Слід зазначити, що у плані ГУ НП області на 2019 та 2020 роки окремим пунктом записаний обов'язок керівництва територіальних відділів поліції раз на два місяці «готувати та розповсюджувати серед місцевих органів державної влади, самоврядування та територіальних громад звіти начальників ВП перед населенням за зразком звіту, розробленого ХІСД за підтримки ПРООН».

Інформуванням громадськості про діяльність поліції займається спеціальний відділ зв'язків з громадськістю. Офіцери відділу на постійній основі здійснюють роботу з пресою, ведуть сайт ГУ НП та Facebook-сторінку, організують зустрічі. Протягом 2019 року про діяльність ГУ НП було розміщено 8 267 повідомлень у пресі, на ТБ та сайтах. Також керівництво ГУ НП постійно виступає у ЗМІ: протягом 2019 року таких виступів було 302 на місцевих ТБ-каналах та 49 на національних.

Це також відбувається під час проведення зустрічей керівників підрозділів із представниками органів місцевого самоврядування, а також в рамках робочих груп із громадської безпеки та соціальної згуртованості, які діють за підтримки ПРООН. На зустрічах обговорюються питання діяльності поліції, поточні проблеми та ефективні способи їх розв'язання. Інформування населення є важливим напрямком діяльності, якому керівництво приділяє значну увагу. Так, у 2019 році було проведено 83 прийоми громадян безпосередньо керівництвом ГУ НП, 375 прийомів було проведено керівниками відділів поліції. Протягом року було отримано та опрацьовано 4 298 звернень громадян.

ВЗАЄМОДІЯ ПОЛІЦІЇ ТА НАСЕЛЕННЯ НА ЗАСАДАХ ПАРТНЕРСТВА

Статистичні відомості щодо кількості консультацій з громадами з питань громадського порядку в ГУ НП в Луганській області відсутні. Відповідно до частини 2 розділу 3 Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції, затвердженої наказом МВС України № 650 від 27.07.2019 р., дільничні офіцери поліції звітують перед населенням та представниками місцевого самоврядування щодо результатів роботи на дільниці. ГУ НП зазначає, що під час таких звітів зазвичай відбуваються консультації з громадськістю.

У рамках локальних проєктів взаємодії з місцевою владою та громадськими організаціями, в багатьох населених пунктах області встановлюють відеорежими, у тому числі й за підтримки грантових проєктів ПРООН, але ця робота ведеться не системно, спорадично. Важливо, щоби встановлювані камери відповідали вимогам розподільної здатності, сигналу та були сумісні з програмним забезпеченням обласного ситуаційного центру. Також не вирішено питання балансоутримувача цих відеорежимів: ГУ НП не має фінансової можливості брати їх на баланс і платити за обслуговування та ремонт. Місцева громада вважає, що якщо відео використовує поліція, то вона і повинна обслуговувати ці камери. Так, у рамках програми «Безпечне місто» в м. Біловодську встановлено близько 100 камер; в м. Новоайдарі встановлені SMARTCAM. Зараз стоїть питання про встановлення камер для обласного ситуаційного центру з функцією розпізнавання автомобілів і осіб. У ГУ НП відпрацьовується ідея обласного проєкту, який би охопив найважливіші дороги, об'єкти та населені пункти з виведенням на ситуаційний центр.

Протягом 2019 року тривала реалізація проєкту, розпочатого у 2018 році за підтримки ПРООН та БФ «Восток-СОС». У трьох населених пунктах області — Рубіжному, Лисичанську та Кремінній — було проведено роботу з налагодження якісної комунікації між громадою, ОСББ та поліцією. Спільноти сусідської варті працюють у шістьох ОСББ, до проєктів залучено 200 громадян. У рамках проєкту мешканці міст Лисичанська, Кремінної та Рубіжного запустили телеграм-канал, у якому діляться інформацією про підозрілих осіб і авто.

Поліція роздає буклети з питань запобігання злочинам, інформує через білборди. З огляду на те, що це найбільш поширений метод спілкування з громадянами, існує постійна потреба в поліграфічних матеріалах.

Групи реагування «ПОЛІНА» в області відсутні. Їхню функцію виконують мобільні групи з реагування на випадки домашнього насильства (відповідно до наказу МВС України № 871 від 30.08.2019 р.), до яких входять представники ГУ НП

та патрульної поліції. Це групи реагування на виклики, пов'язані домашнім насильством, до яких входять офіцери поліції (які задіяні тільки у цій діяльності), представники патрульної поліції. Для роботи групи ГУ НП закріпило на рівні міста Северодонецька 12 співробітників, відрядивши їх від інших органів. Вони несуть службу за графіком «доба-три» й не залучаються до виконання інших завдань. З вересня 2019 року група відпрацювала 471 виклик, за результатами роботи 114 людей було притягнуто до відповідальності; виписано 128 термінових заборонних приписів; 5 інформацій внесено до ЄРДР та 107 кривдників поставлено на облік. Потребою ГУ НП для роботи у цьому напрямку залишається створення системи систематичного навчання працівників поліції навичкам реагування на факти домашнього насильства із залученням працівників служби у справах дітей, центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, громадських організацій. Є взаємодія з мобільною бригадою соціально-психологічної допомоги жертвам гендерно зумовленого насильства (за підтримки UNFPA). У рамках цієї роботи триває взаємодія з ОВЦА, пробацією, службою у справах дітей, але притулку для постраждалих від домашнього насильства в області на момент складання звіту немає. Триває робота з побудови першого притулку в області в м. Рубіжному. Свого часу, ще перед запуском «ПОЛІНИ», було проведено детальний інструктаж і навчання всіх співробітників. Також в області затверджено програму для кривдників, але її поки ніхто не проходив.

На виконання положень Стратегії розвитку системи Міністерства внутрішніх справ України до 2020 року (Стратегія-2020) для реалізації принципу «community policing», а також ґрунтуючись на безпекових потребах громад, даних профілів громад, які розташовані на території уздовж «лінії зіткнення», ГУ НП в Луганській області за участі громадських організацій розробило Програму заходів із взаємодії поліції з населенням у Луганській області на 2019–2020 рр. Серед ключових напрямків діяльності, передбачених у Програмі, є наступні:

- попередження наркотизації у молодіжному та підлітковому середовищі в громадах Луганської області;
- підвищення обізнаності дітей у сфері вуличної безпеки та Правил дорожнього руху;
- підвищення обізнаності населення та профілактика шахрайства в інтернеті, з телефонами, банківськими картками;
- робота поліції зі вразливими групами населення (люди похилого віку, особи з інвалідністю, ветерани, діти з сімей СЖО, діти в конфлікті з законом, безпритульні);
- створення шкільного патруля та літнього поліцейського табору для дітей.

Протягом декількох років посилюється співпраця поліції Луганської області з міжнародними організаціями. Серед ключових проєктів, які мали місце в ГУ НП Луганській області:

1. разом з ПРООН

- «Крила ластівки» — навчання поліцейських жестовій мові;
- «Взаємодія поліції та населення на засадах партнерства» — організація роботи груп громадської безпеки та соціальної згуртованості;

- тренінги з підвищення професійного рівня працівників кол-центру, чергових частин, психологів;
- опанування методик запобігання професійному вигоранню;
- тренінги навичок надання медичної допомоги;
- тренінги з ефективної комунікації з громадою;
- тренінги з медіації та роботи з конфліктами;

2. разом із Міжнародним комітетом Червоного Хреста

- міжнародні стандарти й правила правоохоронної діяльності та міжнародне гуманітарне право;

3. разом із ГО «Женевський заклик»

- тренінг зі вдосконалення знань із міжнародного гуманітарного права.

Також працівники ГУ НП відвідали з навчальними візитами Киргизстан, США та Хорватію, а на місцевому рівні є постійними учасниками координаційних нарад UN OSCA.

З метою реалізації регіональної стратегії розвитку безпечного середовища, в ОТГ Луганської області ГУ НП спільно з Луганським центром місцевого самоврядування сформовано та затверджено план дій на 2020 рік, яким передбачено створення умов для роботи поліцейських шляхом відкриття центрів безпеки, поліцейських станцій, встановлення відеокамер у громадських місцях, проведення силами поліції заходів у школах, залучення молоді до співпраці з поліцією на засадах партнерства та інші заходи, спрямовані на збільшення поліцейської присутності, у першу чергу в сільській місцевості.

План діяльності ГУ НП в Луганській області на 2020 рік містить декілька положень щодо роботи у цьому напрямку:

- продовжити роботу з органами місцевого самоврядування щодо встановлення додаткових систем візуального моніторингу, засобів відеоспостереження та інших технічних засобів контролю за станом правопорядку, насамперед у криміногенних районах;
- у взаємодії з органами місцевої влади та самоврядування вирішити питання щодо закупівлі та встановлення системи автоматичної фіксації порушень ПДР.

Харківський інститут соціальних досліджень
Програма розвитку ООН в Україні

ОЦІНКА ІНСТИТУЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ГОЛОВНОГО УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Автори: **Денис Кобзін, Андрій Черноусов**
Редактор — **Віра Каталкіна**

Більше інформації
щодо діяльності ХІСД

khisr.kharkov.ua

www.facebook.com/NGO.KHISR